

**Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького**

Кафедра історії України та економічної теорії

**Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної
роботи студентів**

**З ДИСЦИПЛІНИ
“МАКРОЕКОНОМІКА”**

для студентів напрямів підготовки
075 - “Маркетинг”,
051 - “Економіка”,
073 - “Менеджмент”,

ОКР «Бакалавр»

ЛЬВІВ-2022

О.Я. Гримак, Б.Б. Бричка

Гримак О.Я., Бричка Б.Б. Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи студентів із дисципліни «Макроекономіка» для студентів напрямів підготовки 075 «Маркетинг», 051 «Економіка», 073 «Менеджмент». Львів, 2022. 42 с.

У методичних рекомендаціях вміщено перелік тем для практичних занять, ключові терміни, перелік питань для самоконтролю, перелік тем можливих рефератів та фіксованих виступів.

Рекомендовано до друку навчально-методичною комісією спеціальності 051 «Економіка» протокол № 4 від 23 травня 2022 року.

Рецензент: к.е.н., доцент Кушнір Л.П.

Студента _____

(прізвище, ім`я та по-батькові)

©Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, 2022 р.

ВСТУП

Негативні економічні процеси, що відбуваються в Україні, змушують шукати нові шляхи та способи регулювання грошового та фінансового ринків з метою стабілізації номінальних та реальних економічних змінних. Зростання загального рівня цін в Україні, нестабільність валютного курсу гривні, зростання рівня безробіття та рецесія підвищують вимоги до економічного регулювання національної економіки, що передбачає якісно вищий рівень підготовки фахівців з макроекономіки. Чимало людей задаються питаннями причин падіння обмінного курсу гривні, способів його стабілізації за допомогою валютної політики НБУ, причин необхідності отримання додаткових фінансових ресурсів за рахунок програм МВФ, причин зростання загального рівня цін. Саме дисципліна «Макроекономіка» покликана забезпечити студентам можливість дати відповіді на існуючі питання. Після вивчення курсу студент зможе сформулювати власну думку щодо причин негативних економічних процесів в Україні та шляхів їх вирішення.

За сучасних умов володіння знаннями з питань макроекономіки, питання міжнародної економіки набувають особливого значення передусім для осіб, що працюють або планують працювати в складній і динамічній сфері міжнародного економічного співробітництва.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань з теоретичної макроекономіки, які відображають сукупні результати економічної діяльності країни та теоретичний інструментарій ринкового і державного регулювання національної економіки.

Тема 1. Макроекономіка як наука.

1. Потреби й ресурси. Національна економіка та економічна система
2. Предмет та функції макроекономіки
3. Методологія макроекономіки
4. Модель кругопотоку

Мета практичного заняття: з'ясувати основні проблеми макроекономіки про потреби і ресурси. З'ясувати суть національної економіки та економічної системи, а також предмет та функції макроекономіки, історія розвитку макроекономіки, її методологію та філософія. Модель кругопотоку.

1. Яка ознака не характеризує вітчизняну модель економіки:
  - а) сильна регулятивна роль держави;
  - б) відсутність ефективного приватного власника;
  - в) високий рівень криміналізації господарського життя;
  - г) схильність чималої частини населення до державного патерналізму;
  - д) розв'язанням соціальних проблем здебільшого займаються підприємства.
2. Яке з тверджень поділяють прихильники ліберальної філософії економіки:
  - а) зрівняльний розподіл доходів творить ефективну національну економіку;
  - б) ефективною є лише приватна власність, всі ж інші форми власності малорезультативні;
  - в) національна економіка не має автоматичного механізму, який забезпечує повну зайнятість ресурсів;
  - г) директивне планування забезпечує найефективнішу організацію національної економіки;
  - д) уряд через фіскальну та монетарну політику має впливати на сукупний попит.
3. Яка змінна є потоковою:
  - а) залишок на рахунку в банку;
  - б) державний борг країни;
  - в) робоча сила;
  - г) заробітна плата особи;
  - д) майно особи.
4. Яке твердження неправильне:
  - а) платежі фірм домогосподарствам за ресурси називають доходами;
  - б) різницю між податковими надходженнями і трансферними платежами називають чистими податками;
  - в) до реальних змінних відносять кількісні змінні та відносні ціни;
  - г) поєднання в аналізі номінальних і реальних змінних називають класичною дихотомією;
  - д) видатки на товари й послуги становлять виторг, або надходження, фірм від продажу товарів і послуг.
5. Яке твердження неправильне:
  - а) відмітною рисою макроекономічної моделі є те, виходить вона з гнучких чи негнучких цін;
  - б) модель – спрощена теоретична схема впливу екзогенних змінних на ендогенні;
  - в) більшість економістів вважають, що припущення про гнучкість цін є прийнятнішим для дослідження довгострокових явищ;
  - г) період, в якому ціни є негнучкими, і тому ресурси можуть у виробництві використовуватись неповністю, називають довгостроковим;
  - д) нахил прямої лінії у кожній її точці є однаковим.
6. Макроекономіка є частиною аналітичної економії, яка вивчає:
  - а) виробничі відносини економічних суб'єктів;

- б) ефективність функціонування національної економіки як цілого;
  - в) поведінку економічних суб'єктів на ринках ресурсів;
  - г) глобальні тенденції економічного розвитку людства;
  - д) окремі елементи економіки (поведінку фірми, ринки окремих товарів тощо).
7. Роки життя якого з визначних економістів зазначено неправильно:
- а) Франсуа Кене (1694 – 1774);
  - б) Вільям Петі (1623 – 1687);
  - в) Адам Сміт (1723 – 1790);
  - г) Томас Мальтус (1766 – 1834);
  - д) Михайло Туган-Барановський (1855 – 1919).
8. Стабілізаційна політика – це:
- а) сукупність правил поведінки економічних суб'єктів;
  - б) здатність ухвалювати ефективні господарські рішення;
  - в) конкуренція різних економічних ідей;
  - г) здатність керувати економічним процесом;
  - д) заходи уряду, спрямовані на вирішення макроекономічних проблем.
9. Що не є основним каналом зв'язку держави з іншими економічними суб'єктами:
- а) державні видатки;
  - б) податки;
  - в) державні закупівлі товарів і послуг;
  - г) державні запозичення;
  - д) споживчі видатки.
10. Яке твердження не узгоджується з марксистською філософією економіки:
- а) ринковий механізм неспроможний збалансувати національну економіку;
  - б) всі люди повинні мати приблизно однаковий рівень споживання незалежно від їх здібностей;
  - в) ефективна економічна система має обов'язково ґрунтуватись на товарній формі виробництва;
  - г) приватна власність є результатом експлуатації найманої праці;
  - д) неефективну організацію національної економіки забезпечує централізоване державне планування.
11. Якого постулату не поділяють прихильники кейнсіанської філософії макроекономіки:
- а) приватна власність є високоефективною;
  - б) ринкова система не має автоматичного механізму, який забезпечує повну зайнятість ресурсів;
  - в) обсяг національного виробництва й рівень зайнятості визначаються чинниками попиту;
  - г) ефективність функціонування економіки важливіша за соціальну рівність становища людей;
  - д) уряд має регулювати національну економіку.
12. Макроекономісти заслужили репутацію людей, які не можуть дійти згоди з будь-якого питання тому, що:
- а) вони керуються передовсім своїми особистими інтересами;
  - б) їх теорії надмірно ускладнені;
  - в) вони використовують неоднакові методи наукового аналізу;
  - г) вони виходять з різних філософій макроекономіки;
  - д) усі відповіді неправильні.
13. Що не є проявом макроекономічної нестабільності:
- а) уповільнення темпів зростання виробництва, які нерідко стають від'ємними;
  - б) зростання розриву в доходах між найбільш бідними і найбагатшими верствами;
  - в) зростання масштабів безробіття;
  - г) різкі коливання курсу національної валюти;
  - д) прискорення темпів зростання цін.
14. Яке твердження неправильне:
- а) закони природи вічні, а закони макроекономіки – історичні;
  - б) закони природи нейтральні до людських бажань і мотивів поведінки, а закони макроекономіки діють через людей, які мають певну мету й певні матеріальні інтереси;

- в) закони природи є об'єктивними, а економічні закони – суб'єктивні;
 г) закони природи є абсолютними, тоді як закони макроекономіки діють як певні тенденції;
 д) закони макроекономіки, як і закони природи, можуть мати формалізований вираз.
15. Яке твердження неправильне:
 а) нахил прямої лінії однаковий у кожній її точці;
 б) нахил висхідної лінії є додатним;
 в) нахил спадної лінії є від'ємним;
 г) вертикальна лінія має нульовий нахил;
 д) нахил кривої лінії змінюється, коли переміщуємось по ній від одної точки до іншої.
16. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:
 а) національної економіки;
 б) підприємства;
 в) галузі виробництва;
 г) світового виробництва певного продукту;
 д) усі відповіді неправильні.
17. Основним методом макроекономіки є:
 а) спостереження;
 б) контрольований експеримент;
 в) наукове абстрагування;
 г) статистичний аналіз;
 д) усі відповіді неправильні.
18. До основних макроекономічних цілей суспільства не можливо віднести:
 а) економічне зростання – виробництво більшої кількості й ліпшої якості товарів і послуг;
 б) повну зайнятість – забезпечення робочими місцями усіх, хто бажає і здатний працювати;
 в) стабільний рівень цін – уникнення значного їх зростання;
 г) рівновагу у зовнішньоекономічних зв'язках – стабільний курс валюти, розумний баланс зовнішньої торгівлі та міжнародних фінансових операцій;
 д) рентабельність підприємства – перевищення витрат на продаж товару чи послуги над витратами на їх виробництво.
19. Яке твердження неправильне:
 а) сукупні видатки чотирьох покупців – споживчі видатки домогосподарств, інвестиційні видатки фірм, державні закупівлі та видатки іноземців на наші товари і послуги мають дорівнювати вартості національного продукту;
 б) запас дорівнює нагромадженню за певний період часу потокам;
 в) потік дорівнює сумі запасів на початок і кінець періоду;
 г) основними складовими монетарної економіки є гроші й ціни;
 д) у графічних макроекономічних моделях незалежна змінна нерідко міститься на вертикальній осі.
20. Макроекономічні моделі будуються для:
 а) точного відображення процесів, що відбуваються у національній економіці;
 б) виявлення принципів економічних зв'язків;
 в) економічного прогнозування;
 г) усі твердження правильні;
 д) правильні твердження б і в.

Тема 2. Основні макроекономічні показники

1. Показники обсягу національного виробництва
2. Показники рівня зайнятості
3. Показники рівня цін

Мета практичного заняття: з'ясувати показники обсягу національного виробництва (номінальний та реальний ВВП, природний ВВП, методологія

обчислення ВВП, ВНП, ЧВП, НД). Вивчити показники рівня зайнятості (рівень безробіття, рівень зайнятості, коефіцієнт участі у робочій силі), показники рівня цін (Індекс Леспейреса, Пааше і Фішера, ІСЦ і дефлятор ВВП), а також показники розподілу доходів та рівня життя. Функціональний розподіл доходів. Вміти застосовувати показники на практиці.

Тести

1. У якому випадку сукупні видатки в економіці не дорівнюють сукупному доходу:
  - а) якщо чистий експорт не дорівнює нулеві;
  - б) якщо зміни у запасах є від'ємною величиною;
  - в) якщо державний бюджет має надлишок;
  - г) якщо чисті інвестиції є від'ємною величиною;
  - д) усі відповіді неправильні.
2. За інших рівних умов ВВП збільшиться, коли:
  - а) запаси на кінець року зменшаться;
  - б) імпорт товарів збільшиться;
  - в) експорт товарів зменшиться;
  - г) споживання товарів поточного вжитку збільшиться;
  - д) державні трансферні платежі збільшаться.
3. Якщо упродовж року фізичний обсяг національного продукту не змінився, а ціни за цей період подвоїлись, тоді реальний ВВП:
  - а) подвоївся, а номінальний ВВП не змінився;
  - б) не змінився, а номінальний ВВП подвоївся;
  - в) і номінальний ВВП подвоїлись;
  - г) зменшився наполовину, а номінальний ВВП подвоївся;
  - д) усі відповіді неправильні.
4. До чистих інвестицій належить:
  - а) купівля домогосподарством легкового автомобіля;
  - б) заміна зношеного верстату новим;
  - в) купівля фірмою земельної ділянки;
  - г) будівництво складу готової продукції;
  - д) купівля акцій новоствореного акціонерного товариства.
5. При обчисленні ВВП подвійний рахунок виникає тоді, коли підсумовують:
  - а) додану вартість, створену на всіх стадіях виробництва товарів і послуг;
  - б) вартість кінцевих і проміжних товарів і послуг;
  - в) вартість лише кінцевих товарів і послуг;
  - г) вартість приросту запасів у даному році;
  - д) державні закупівлі товарів і послуг.
6. Поняття "інвестиції" у національному рахунку ВВП містить:
  - а) вартість куплених упродовж року акцій;
  - б) збільшення запасів на кінець року порівняно з початком року;
  - в) державні трансферні платежі;
  - г) товари тривалого користування, що куплені споживачами упродовж року;
  - д) усі відповіді неправильні.
7. Для обчислення внеску фірми у ВВП, обчисленого як суми доданої вартості, необхідно з суми продажу фірми вирахувати:
  - а) амортизацію;
  - б) обсяг продажу іншим фірмам;
  - в) податок на додану вартість;
  - г) заробітну плату, виплачену її працівникам;
  - д) усі відповіді неправильні.
8. Яке твердження щодо індексу споживчих цін та дефлятора ВВП правильне:
  - а) ІСЦ вимірює загальний рівень цін, а дефлятор ВВП – обсяг національного виробництва;
  - б) дефлятор ВВП враховує ціни імпортованих товарів і послуг, а ІСЦ ніколи їх не враховує;
  - в) ІСЦ показує зміни рівня цін у базовому році, а дефлятор ВВП – у поточному;
  - г) ІСЦ обчислюють на підставі постійних ваг, а дефлятор ВВП – змінних;

д) усі відповіді неправильні.

9. Яке твердження неправильне:

- а) дефлювання – це зменшення номінального ВВП до розмірів реального, коли дефлятор ВВП більший за одиницю;
- б) інфлювання – це збільшення номінального ВВП до розмірів реального, коли дефлятор ВВП менший за одиницю;
- в) у базовому році номінальний і реальний ВВП дорівнюють один одному;
- г) дефлятор ВВП – це відношення номінального ВВП до реального;
- д) темп зростання реального ВВП дорівнює темпові зростання номінального ВВП плюс значення дефлятора ВВП.

10. ВВП як показник занижує обсяг національного виробництва, бо не враховує:

- а) результатів економічної діяльності в тіньовому секторі економіки;
- б) тієї частини продукції, що вироблена з допомогою ресурсів, що належать іноземцям;
- в) державних закупівель товарів і послуг;
- г) збільшення запасів на кінець року;
- д) усі відповіді неправильні.

11. Повна зайнятість досягається у тому випадку, коли:

- а) фрикційне безробіття дорівнює нулю;
- б) усі учасники робочої сили мають роботу;
- в) фрикційне і структурне безробіття менші за циклічне;
- г) циклічне безробіття дорівнює нулю;
- д) усі відповіді неправильні.

12. Що спричинить підвищення рівня безробіття:

- а) збільшення населення, яке не змінило чисельності робочої сили;
- б) збільшення кількості зайнятих, але кількість безробітних не змінилась;
- в) збільшення робочої сили, але кількість зайнятих не змінилась;
- г) збільшення на однаковий відсоток і робочої сили, і кількості безробітних;
- д) усі відповіді неправильні.

13. Яке твердження неправильне:

- а) індекси цін Леспейреса завищують темпи зростання цін;
- б) індекси цін Пааше недооцінюють темпи зростання цін;
- в) національний дохід менший за валовий національний продукт на величину амортизації і

непрямих

- податків;
- г) різниця між валовими і чистими інвестиціями становить амортизацію;
- д) усі відповіді неправильні.

14. Якщо ВНП України перевищує ВВП, то:

- а) реальний ВВП перевищує номінальний ВВП;
- б) реальний ВНП перевищує номінальний ВВП;
- в) виробництво проміжних товарів і послуг перевищує виробництво кінцевих товарів і послуг;
- г) українські фактори виробництва створюють за кордоном більше доходу, ніж іноземні фактори виробництва в Україні;
- д) іноземні фактори виробництва створюють в Україні більше доходу, ніж українські фактори виробництва за кордоном.

15. Якщо подушний ВВП країни становив 150000 грн у 2021 р., а 2022 р. – 15450 грн, то темп приросту подушного ВВП за цей період становить, %:

- а) 3,0;
- б) 103;
- в) 2,91;
- г) 102,91;
- д) 1,45.

16. Державні трансферні платежі – це:

- а) виплати уряду домогосподарствам, які не обумовлені участю у процесі виробництва;
- б) частина національного доходу;
- в) видатки уряду на наймання в державний сектор працівників;
- г) правильні відповіді містять пункти а і в;
- д) усі відповіді неправильні.

17. Чисті інвестиції – це:

- а) відновна вартість основного капіталу за вирахуванням амортизації;
- б) приріст основного капіталу;
- в) вартість спожитого основного капіталу;
- г) різниця між валовими і приростковими інвестиціями;
- д) усі відповіді неправильні.

18. Якщо “Дженерал моторз” буде новий автомобільний завод в Україні, то:

- а) ВВП України зростатиме швидше, ніж ВНП;
- б) ВВП України зростатиме повільніше, ніж ВНП;
- в) і ВВП, і ВНП України зменшаться, оскільки частину доходу від цих інвестицій привласнюватимуть іноземці;
- г) ВВП і ВНП України зростатимуть однаковим темпом;
- д) усі відповіді неправильні.

19. За рівних інших умов, якщо ціни на імпортне взуття різко зросли, то ВВП:

- а) і ІСЦ зростуть на однакову величину;
- б) зросте, а ІСЦ не зміниться;
- в) не зміниться, а ІСЦ зросте;
- г) і ІСЦ зростуть на різну величину;
- д) усі твердження неправильні.

20. Що із переліченого не враховують під час визначення валового внутрішнього продукту як суми доходів:

- а) непрямі податки;
- б) рентні доходи;
- в) заробітну плату;
- г) амортизацію;
- д) державні трансферні платежі.

ЗАДАЧІ

1. Нижче перелічено компоненти валового внутрішнього продукту країни за певний рік, млрд грн.

Особисті видатки на споживання 50
 Чисті інвестиції 6
 Державні закупівлі товарів і послуг 20
 Рента 3
 Прибуток акціонерних підприємств 10
 Відрахування на споживання капіталу 16
 Процент 8
 Непрямі податки на бізнес 4
 Заробітна плата 42
 Трансферні платежі 6
 Доходи індивідуальних власників 12
 Чистий експорт 3
 Чисті іноземні факторні доходи, зароблені за кордоном 2

- а) Обчисліть ВВП як суму видатків і суму доходів.
- б) Внесіть необхідні поправки до ВВП, щоб отримати валовий національний продукт (ВНП).
- в) Обчисліть національний дохід (1) вирахуванням відповідних компонентів із валового національного продукту і (2) додаванням доходів, що становлять національний дохід.

2. У 1990 р. номінальний ВВП країни становив 400 млрд.грн. У 2022 р. дефлятор ВВП дорівнював 4,0 стосовно 1990. Реальний ВВП збільшився за 2022 – 1990 рр. на 1500%. Обчисліть обсяг номінального ВВП у 2022 р.

3. Таблиця внизу описує закриту економіку де попит дорівнює пропозиції для кожного року. Нехай 2020 рік є базовим. Також припускаємо, що споживчий кошик складається лише з Товару А і Послуги С. Наведьте Ваші розрахунки з точністю до 2 цифр після коми.

	2020		2021		2022	
	P	Q	P	Q	P	Q
Товар А	15	180	17	170	20	150
Товар В	20	100	16	120	15	160

Послуга С	25	120	28	110	26	130
Проміжний товар D	4	300	5	310	6	310
Вживаний товар E	12	110	14	100	15	110
Нелегальний товар F	20	230	23	200	15	250

- а) Обчисліть номінальний і реальний ВВП для кожного року. Наведіть процес Ваших розрахунків.
- б) Обчисліть темпи інфляції використовуючи дефлятор ВВП
- в) Обчисліть темпи інфляції використовуючи Індекс споживчих цін
- г) Чим відрізняються результати отримані у пункті в) від результатів пункту б). Поясніть причини відмінностей.

4.

	2021	2022
Доросле населення		
Робоча сила		25 млн.
Коефіцієнт участі у роб. силі		
Зайняті	22,4 млн.	23,1 млн.
Рівень зайнятості	64%	
Безробітні	5 млн.	
Рівень безробіття		
Не належать до роб. сили		1,8 млн.

- а) Обчисліть пропущені числа. Покажіть процес ваших розрахунків.

Тема 3. Споживання та інвестиції

1. Споживання і заощадження.
2. Моделі поведінки споживача.
3. Інвестиції

Мета практичного заняття: поглибити знання з теми, сформувати практичні навички щодо споживання та інвестицій. Охарактеризувати основні фактори, що впливають на споживання та заощадження. Навчити визначати величину складних процентів та майбутню вартість грошей. Зрозуміти суть загадки споживання та моделей поведінки споживача, що розроблені для її пояснення.

Тести

1. Що не характеризує кейнсіанську функцію споживання:
  - а) гранична схильність до споживання коливається в межах від нуля до одиниці;
  - б) зі зростанням доходу середня схильність до споживання знижується;
  - в) основним визначником споживання є поточний використовуваний дохід;
  - г) раціональні індивіди хочуть підтримувати приблизно однаковий рівень споживання протягом всього життя;
  - д) усі твердження правильні.
2. Хто з економістів відвів сфері споживання ключову роль у макроекономічному аналізі:
  - а) Карл Маркс;
  - б) Джон Мейнард Кейнс;
  - в) Мілтон Фрідман;
  - г) Альфред Маршал;
  - д) Ірвінг Фішер.
3. Гіпотеза життєвого циклу передбачає, що споживання є функцією:

- а) лише поточного використовуваного доходу;
  - б) поточного використовуваного доходу і майбутнього доходу;
  - в) поточного використовуваного доходу і майна;
  - г) поточного використовуваного доходу, майбутнього доходу і майна;
  - д) усі відповіді неправильні.
4. Гіпотеза постійного доходу М. Фрідмана твердить, що гранична схильність до споживання доходу становить:
- а) одиницю;
  - б) нуль;
  - в) вища для постійного доходу, ніж для тимчасового доходу;
  - г) нижча для постійного доходу, ніж для тимчасового доходу;
5. Дж. М. Кейнс твердив, що гранична схильність до споживання додаткового доходу є:
- а) нуль;
  - б) одиниця;
  - в) між нулем і одиницею;
  - г) більша від одиниці;
  - д) від'ємною величиною.
6. Згідно з кейнсіанською функцією споживання, обсяг споживання визначають головню:
- а) використовуваний поточний дохід і процентна ставка;
  - б) використовуваний поточний дохід і майбутній дохід;
  - в) використовуваний поточний дохід;
  - г) рівень заощаджень і процентна ставка;
  - д) усі твердження неправильні.
7. Коли люди ухвалюють рішення, яку частку доходу споживати сьогодні і скільки заощаджувати, то вони постають перед:
- а) ліквідним обмеженням;
  - б) міжчасовим бюджетним обмеженням;
  - в) точкою нульового заощадження;
  - г) бюджетною прямою;
  - д) усі твердження неправильні.
8. Якщо процентна ставка становить 10%, то вартість нинішнього вкладу у 100 грн. два роки еквівалентна:
- а) 133,1;
  - б) 121;
  - в) 82,64;
  - г) 90;
  - д) усі відповіді неправильні.
9. Витрати на капітал у неокласичній моделі інвестицій не залежать від:
- а) процентної ставки;
  - б) норми амортизації;
  - в) темпу зміни ціни капіталу;
  - г) граничного продукту капіталу;
  - д) усі твердження неправильні.
10. Зі зростанням реальної процентної ставки обсяг інвестицій:
- а) збільшується, бо граничний продукт капіталу збільшується;
  - б) збільшується, бо витрати на капітал зменшуються;
  - в) зменшується, бо граничний продукт капіталу зменшується;
  - г) зменшується, бо витрати на капітал збільшуються;
  - д) усі твердження неправильні.
11. Згідно з теорією інвестування Тобіна, у фірм є стимули до інвестування, коли:
- а) ринкова вартість функціонуючого капіталу менша, ніж його відновна вартість;
  - б) ринкова вартість функціонуючого капіталу більша, ніж його відновна вартість;
  - в) відновна вартість функціонуючого капіталу дорівнює 0;
  - г) правильні відповіді а і в;
  - д) усі відповіді неправильні.
12. Дж. М. Кейнс твердив, що видатки на споживання в країні залежать від:
- а) рівня поточного використовуваного доходу;

- б) рівня національного доходу;
  - в) вікової структури населення;
  - г) темпу приросту пропозиції грошей;
  - д) усі твердження неправильні.
13. Між якими величинами є обернена залежність:
- а) інвестиційними видатками і валовим внутрішнім продуктом;
  - б) заощадженнями і використовуваним доходом;
  - в) споживчими видатками і використовуваним доходом;
  - г) інвестиційними видатками і процентною ставкою;
  - д) усі твердження неправильні.
14. Якщо використовуваний дохід у країні збільшується, то у тривалому періоді:
- а) середня схильність до споживання і до заощадження не зміняться;
  - б) середня схильність до споживання і до заощадження збільшаться;
  - в) середня схильність до споживання зменшиться, а до заощадження збільшиться;
  - г) середня схильність до споживання і до заощадження зменшаться;
  - д) усі твердження неправильні.
15. У довгостроковому періоді граничний продукт капіталу дорівнює:
- а) реальним витратам на одиницю капіталу;
  - б) реальній процентній ставці;
  - в) номінальній процентній ставці;
  - г) рівень інфляції;
  - д) усі твердження неправильні.
16. Що не характеризує модель поведінки споживача, яку називають гіпотезою життєвого циклу:
- а) індивіди планують свої споживання і заощадження на тривалий період;
  - б) раціональні споживачі хочуть підтримувати приблизно однаковий рівень споживання протягом свого життя;
  - в) доходи людей різко знижуються з виходом на пенсію, тому для підтримання однакового рівня споживання упродовж життєвого циклу потрібно заощаджувати у трудовому періоді;
  - г) обсяг споживання є функцією поточного використовуваного доходу, майна і майбутнього доходу;
  - д) зі зростанням доходу середня схильність до споживання знижується.
17. Якщо домогосподарства не витрачають весь свій дохід на споживання і вкладають невитрачену суму у банк, то можна сказати, що вони:
- а) заощаджують та інвестують;
  - б) заощаджують та не інвестують;
  - в) інвестують, але не заощаджують;
  - г) не заощаджують і не інвестують;
  - д) усі відповіді неправильні.
18. Яке твердження неправильне:
- а) гранична схильність до споживання – це числове значення нахилу функції споживання;
  - б) з моделі поведінки споживача Ірвінга Фішера випливає, що обсяг споживання визначається доходом, який споживач сподівається отримати упродовж свого життя;
  - в) гіпотеза життєвого циклу не може пояснити загадки споживання;
  - г) чинники, котрі збільшують граничний продукт капіталу переміщують функцію інвестицій управо;
  - д) витрати на одиницю капіталу прямо пропорційні реальній процентній ставці.
19. Яке твердження узгоджується з точкою нульового заощадження:
- а) величина заощаджень дорівнює обсягові інвестицій;
  - б) величина заощаджень дорівнює обсягові споживання;
  - в) гранична схильність до споживання дорівнює 1;
  - г) величина доходу дорівнює обсягові споживання;
  - д) жодне не узгоджується.
20. Особисті заощадження – це:
- а) загальна сума усіх активів домогосподарства;
  - б) загальна сума усіх активів домогосподарства за вирахуванням суми його зобов'язань;
  - в) частина використовуваного доходу домогосподарства, що не витрачена на споживання;
  - г) сума фінансових активів домогосподарства;

д) усі твердження неправильні.

ЗАДАЧІ

1. Використовуваний дохід дорівнює 500 грн і на споживання витрачають 400 грн. За доходу у 800 грн величина споживання становить 600 грн. Визначіть для даного випадку MPC і MPS.

2. Поточний використовуваний дохід особи становить 150000 грн за рік, а майно – 500000 грн. Гранична схильність до споживання поточного доходу 0,75, а майна – 0,025. Автономне споживання дорівнює 10000 грн. Який обсяг споживання особи за кейнсіанською функцією споживання та гіпотезою життєвого циклу?

3. Припустімо, що деяка особа має тепер 45 років, а її трудове життя почалося з 25 років. Ця особа сподівається прожити до 85 років і планує вийти на пенсію у 65 років. Щорічний дохід споживача становить 200000 грн за рік, а майно споживача – 400000 грн. Знайти річний обсяг споживання особи згідно з моделлю життєвого циклу.

4. Компанія купує вантажівки по 500000 грн за штуку і надає їх в оренду іншим компаніям. Для купівлі вантажівок компанія бере позику, тому їй доводиться сплачувати за позику процент у розмірі 10% річних. Ціни на автомобілі зростають на 8% за рік. Норма амортизації вантажівки становить 20% за рік. Обчислити витрати на одиницю капіталу у цій компанії.

Тема 4. Економічне зростання

- 1) Суть, фактори і типи економічного зростання.
- 2) Неокласична модель економічного зростання.
- 3) Проблеми економічного зростання у різних країнах.

Мета практичного заняття: розвинути у студентів загальне уявлення про сутність Сутність, фактори та типи економічного зростання. Зрозуміти неокласична модель економічного зростання, а також вплив нагромадження капіталу, зростання населення та науково-технічного прогресу на його рівень. З'ясувати проблеми економічного зростання у різних групах країн та в Україні.

Тести

1. Модель зростання Солоу передбачає, що виробнича функція характеризується:
  - а) спадною віддачею від масштабу;
  - б) постійною віддачею від масштабу;
  - в) зростаючою віддачею від масштабу;
  - г) незмінним граничним продуктом;
  - д) зростаючим граничним продуктом.
2. Економічне зростання графічно можна проілюструвати:
  - а) рухом від однієї точки до іншої по кривій виробничих можливостей;
  - б) рухом від однієї точки до іншої за межами кривої виробничих можливостей;
  - в) переміщенням уліво кривої виробничих можливостей;
  - г) переміщенням управо кривої виробничих можливостей;
  - д) усі твердження неправильні.
3. Що не припускає модель Солоу:
  - а) обсяг національного продукту є постійним;
  - б) постійна віддача від масштабу;
  - в) спадні граничні продукти праці й капіталу;
  - г) обсяг національного продукту залежить від капіталу, праці й технології;
  - д) споживання залежить лише від доходу.
4. Якщо обсяг капіталу на працівника є меншим за його обсяг у стаціонарному стані, то інвестиції:
  - а) більші, ніж амортизація;
  - б) менші, ніж амортизація;

- в) дорівнюють амортизації;
- г) можуть бути меншими, більшими чи дорівнювати амортизації;
- д) усі відповіді неправильні.

5.Що не є аргументом прихильників економічного зростання:

- а) економічне зростання є єдиним шляхом до поліпшення матеріального достатку й підвищення життєвого рівня;
- б) забезпечує людності триваліші відпочинки і продовжує середню тривалість життя;
- в) дає змогу нації зберігати державну незалежність;
- г) забезпечує пряму залежність між збільшенням кількості товарів і послуг і оздоровленням довкілля;
- д) дає змогу збільшувати розвідані запаси ресурсів і створювати нові, відкривати або розробляти заміники наявних ресурсів.

6.Що не є аргументом противників економічного зростання:

- а) світова економіка використовує ресурси і нагромаджує відходи темпами, які планета не може витримати;
- б) подальший прогрес у розвинутих країнах здебільшого означає задоволення щораз менш значущих потреб;
- в) унаслідок надмірного навантаження на землю здатність планети прогнати населення зменшується;
- г) економічне зростання полегшує розв'язання проблеми обмеженості ресурсів;
- д) зростання відходів пригнічує абсорбційну здатність світової екологічної системи.

7.Що не є “колесом економічного зростання”:

- а) кількість та якість природних ресурсів;
- б) кількість та якість трудових ресурсів;
- в) обсяг капіталу країни;
- г) трудові конфлікти;
- д) технологія.

8.Економічне зростання означає:

- а) забезпечення повної зайнятості;
- б) збільшення ресурсів та можливостей для виробництва;
- в) збільшення кількості вироблених товарів і послуг;
- г) переміщення кривої виробничих можливостей уліво;
- д) усі твердження неправильні.

9.Для визначення рівня економічного розвитку країни використовують низку показників, окрім:

- а) валового внутрішнього продукту на душу населення;
- б) показників ефективності функціонування економіки, що обчислюються на підставі ВВП;
- в) виробництва і споживання деяких ключових видів продукції;
- г) показників рівня заощаджень у національній економіці;
- д) показників рівня та якості життя населення.

10.Якщо національна економіка перебуває у стаціонарному стані, то згідно з моделлю Солоу, рівень заощаджень не визначає:

- а) обсяг продукту на працівника;
- б) споживання на працівника;
- в) капітал на працівника;
- г) приріст продукту на працівника;
- д) інвестиції на працівника.

11.У ході воєнних дій економіка Багатії зазнала величезних руйнувань: і робоча сила, і обсяг капіталу країни зменшились на третину. Якщо сукупній виробничій функції притаманна постійна віддача від

- масштабу, то повоєнний обсяг продукту на працівника порівняно з довоєнним обсягом:
- а) зменшиться;
- б) збільшиться;
- в) не зміниться;
- г) може як збільшиться, так і зменшиться;
- д) усі відповіді неправильні.

12.У національній економіці усіх країн світу обсяг капіталу на працівника:

- а) менший, ніж за Золотим правилом;

- б) більший, ніж за Золотим правилом;
 в) відповідає рівню Золотого правила;
 г) усі відповіді неправильні.
13. Стаціонарний обсяг капіталу дорівнює рівню Золотого правила за:
 а) найвищого рівня заощаджень;
 б) найвищого рівня споживання;
 в) найнижчого рівня амортизації;
 г) найвищого рівня доходу;
 д) усі відповіді неправильні.
14. За рівня Золотого правила граничний продукт капіталу дорівнює:
 а) нормі амортизації;
 б) реальній процентній ставці;
 в) рівню заощаджень;
 г) темпу інфляції;
 д) граничному продуктові праці.
15. У моделі зростання Солоу з врахуванням зростання населення (n) і науково-технічного прогресу
 (g) темп зростання обсягу продукту на працівника у стаціонарному стані дорівнює:
 а) 0;
 б) g ;
 в) n ;
 г) $n + g$;
 32
 д) $n - g$.
16. Яка закономірність не простежувалась в економічному зростанні розвинутих країн у ХХ ст.:
 а) продуктивність праці підвищувалась;
 б) динаміка капіталомісткості продукції не виявляла виразної тенденції;
 в) реальна заробітна плата зростала;
 г) частка капіталу у національному доході помітно збільшилась;
 д) капіталоозброєність праці зростала.
17. Національна економіка не прямує до стаціонарного стану за:
 а) зростаючої віддачі від масштабу;
 б) високих темпів зростання населення;
 в) високої норми заощадження;
 г) низької норми амортизації;
 д) усі відповіді неправильні.
18. Економіка усіх країн перебуває у стаціонарному стані. Вищі темпи зростання населення у країні порівняно з іншими країнами вестимуть у цій країні за інших однакових умов до:
 а) більшого стаціонарного обсягу капіталу на працівника;
 б) більшого стаціонарного обсягу продукту на працівника;
 в) меншого стаціонарного обсягу капіталу на працівника;
 г) більшого стаціонарного обсягу споживання;
 д) правильні відповіді містять пункти *a*, *b*, і *г*.
19. Економіка усіх країн перебуває у стаціонарному стані. Вищі темпи зростання населення у країні порівняно з іншими країнами вестимуть у цій країні (за інших однакових умов) до:
 а) вищих темпів зростання національного продукту;
 б) нижчих темпів зростання національного продукту;
 в) вищих темпів зростання обсягу продукції на працівника;
 г) вищих темпів зростання споживання на працівника;
 д) правильні відповіді містять пункти *a*, *в* і *г*.
20. Яке твердження неправильне:
 а) у більшості країн Азії, Африки і Латинської Америки демографічний вибух триває;
 б) коефіцієнт природного приросту населення в Україні та кількох інших країнах світу є від'ємною величиною;
 в) розрив у доходах між багатими і бідними націями у другій половині ХХ ст. значно збільшився;

- г) високорозвинуті країни ставлять на порядок денний реформу міжнародних економічних відносин – створення так званого нового економічного порядку;
 д) Україна, порівняно з іншими пострадянськими країнами, зробила перші незалежні кроки за найнесприятливіших умов.

ЗАДАЧІ

1. Нехай обсяг капіталу становить 250 одиниць, норма амортизації – 10%, а обсяг національного продукту – 50 од. За якого рівня заощаджень обсяг капіталу не змінюватиметься?
2. Припустімо, що обсяг продукції на працівника становить 5 одиниць, а виробнича функція $y = k^{0.5}$. Сумарний обсяг капіталу становить 500 одиниць. Яка чисельність робочої сили?
3. Припустімо, що виробнича функція є $y = k^{0.5}$, рівень заощадження – 40%, а норма амортизації – 10%. Який стаціонарний обсяг капіталу?
4. Граничний продукт капіталу становить 0,5, а граничний продукт праці – 3. Капітал збільшується на 40 одиниць, а робоча сила – на 10. На скільки збільшиться обсяг національного продукту?
5. Темп приросту національного продукту становить 3%, а частка капіталу у національному продукті – 0,3. Нехай чисельність робочої сили зросла на 1%, а обсяг капіталу – на 2%. Обчисліть залишок Солоу.

Тема 5. Сукупні видатки та економічна рівновага.

- 1) Інструментарій дослідження економічної рівноваги
- 2) Мультиплікатор видатків. Вплив зовнішньої торгівлі та державного сектора на рівноважний ВВП
- 3) Економічна рівновага у довгостроковому періоді. Рецесійний та інфляційний розриви. Механізм досягнення економічної рівноваги у довгостроковому періоді

Мета практичного заняття: з'ясувати важливий інструмент макроекономічного аналізу — модель сукупних видатків. Зрозуміти, як у національній економіці досягається рівновага на ринках товарів і послуг та як зміни у видатках покупців впливають на реальний ВВП, національний дохід, зайнятість та рівень цін.

Тести

1. Що із переліченого не містить поняття “витікання”?
  - а) інвестиції;
  - б) заощадження;
  - в) податки;
  - г) імпорт;
  - д) усі відповіді правильні.
2. Якщо в національній економіці обсяг національного виробництва дорівнює сукупним видаткам, то:
  - а) економіка функціонує за повної зайнятості;
  - б) “ін’єкції” дорівнюють “витіканням”;
  - в) зміни інвестицій у запаси відсутні;
  - г) усі відповіді правильні;
  - д) правильні відповіді б і в.
3. Що не є компонентом сукупних видатків:
  - а) споживчі видатки домогосподарств;
  - б) державні трансферні платежі;

- в) інвестиційні видатки фірм;
  - г) чистий експорт;
  - д) державні закупівлі товарів і послуг.
4. Національна економіка перебуває у рівновазі тоді, коли:
- а) споживчі видатки мінус заощадження дорівнюють інвестиціям;
  - б) заплановані споживчі видатки плюс інвестиції дорівнюють усім витіканням;
  - в) державний бюджет збалансований;
  - г) сума інвестиційних видатків, державних закупівель товарів і послуг та чистого експорту дорівнює сумі заощаджень, чистих податків та імпорту.
  - д) усі відповіді неправильні.
5. Мультиплікатор видатків не спрацьовує, якщо:
- а) національна економіка переживає спад;
  - б) економічна політика уряду помилкова;
  - в) національна економіка досягла повної зайнятості;
  - г) знижується ефективність використання ресурсів у національній економіці;
  - д) чистий експорт є від'ємною величиною.
6. Мультиплікативний вплив початкової зміни сукупних видатків припиняється тоді, коли:
- а) сума нових заощаджень зрівнюється з початковою зміною видатків;
  - б) у національній економіці почалось піднесення;
  - в) "витікання" зрівнюються із "ін'єкціями";
  - г) відсутні зміни інвестицій у запаси;
  - д) усі відповіді неправильні.
7. Вирішальну роль у досягненні економічної рівноваги у довгостроковому періоді відіграє(ють):
- а) процентна ставка;
  - б) державні закупівлі товарів і послуг;
  - в) національні заощадження;
  - г) зміни інвестицій у запаси;
  - д) усі відповіді неправильні.
8. Згідно з "парадоксом заощадження", спроба усіх заощаджувати якомога більше може:
- а) перемістити функцію споживання вгору;
  - б) перемістити функцію заощадження донизу;
  - в) спричинити зменшення сукупних видатків і реального ВВП;
  - г) збільшити фактичні заощадження та інвестиційні видатки;
  - д) усі відповіді неправильні.
9. За обсягу національного виробництва, що більший за рівноважний:
- а) домогосподарства заощаджують більше, ніж підприємства планують інвестувати;
  - б) сукупні видатки підвищують обсяг національного виробництва;
  - в) інвестиції у запаси зменшуються;
  - г) процентна ставка зростає;
  - д) усі відповіді неправильні.
10. За інших умов, збільшення експорту країни:
- а) збільшить сукупні видатки, але зменшить реальний ВВП;
  - б) зменшить сукупні видатки, але збільшить реальний ВВП;
  - в) збільшить сукупні видатки та реальний ВВП;
  - г) перемістить криву сукупних видатків угору;
  - д) правильні відповіді в і г.
11. За обсягу національного виробництва, що менший за рівноважний:
- а) сукупні видатки менші, ніж реальний ВВП;
  - б) інвестиції у запаси збільшуються;
  - в) процентна ставка знижується;
  - г) домогосподарства заощаджують менше, ніж підприємства планують інвестувати;
  - д) усі відповіді неправильні.
12. Якого етапу не містить процес установлення економічної рівноваги у національній економіці у короткостроковому періоді:
- а) незбіг заощаджень та запланованих інвестицій зумовлює відмінність між планами виробництва та планами видатків;

- б) відмінності між планами видатків і планами виробництва спричиняють непередбачені зміни в інвестиціях у запаси;
- в) непередбачені зміни в інвестиціях у запаси спонукають підприємства переглядати плани виробництва в напрямі їх зменшення або збільшення;
- г) тільки коли заплановані інвестиції та заощадження рівні між собою, а зміни інвестицій у запаси відсутні, встановиться економічна рівновага;
- д) містить усі.

13. Яке твердження неправильне:

- а) державний сектор впливає на ВВП через податки та державні закупівлі товарів і послуг;
- б) мультиплікатор податків завжди на одиницю більший за мультиплікатор видатків;
- в) мультиплікатор збалансованого бюджету дорівнює одиниці;
- г) державні видатки чинять прямий і безпосередній вплив на сукупні видатки;
- д) зміна податків впливає на сукупні видатки не безпосередньо, а через зміну

використовуваного доходу, тобто зміну споживання.

14. Який захід не можна використовувати для подолання рецесійного розриву:

- а) зниження рівня оподаткування;
- б) збільшення державних закупівель товарів і послуг;
- в) підвищення обмінного курсу національної валюти;
- г) зниження рівня процентної ставки;
- д) підвищення рівня заробітної плати державних працівників.

15. Який захід не можна використовувати для подолання інфляційного розриву:

- а) зниження норми резервування;
- б) підвищення облікової ставки;
- в) продаж державних цінних паперів;
- г) підвищення рівня оподаткування;
- д) підвищення обмінного курсу національної валюти.

16. На обсяг національного виробництва у короткостроковому періоді впливає величина сукупних видатків. Це означає, що:

- а) фірми намагаються розширити виробництво до рівня повної зайнятості;
- б) обсяг продукції, який фірми планують виробити, визначається величиною сукупних

видатків;

- в) попит на гроші змушує фірми виробляти товари і послуги;
- г) правильні відповіді *а* і *б*;
- д) правильні відповіді *б* і *в*.

17. Якщо заощадження більші, ніж заплановані інвестиції, то:

- а) інвестиції у запаси збільшуються;
- б) обсяг національного виробництва збільшується;
- в) фактичні заощадження зрівнюються із змінами інвестицій у запаси;
- г) правильні відповіді *а* і *б*;
- д) правильні відповіді *а* і *в*.

18. Яке твердження неправильне:

- а) економічна рівновага не гарантує такого рівня сукупних видатків, за якого економіка перебуває у стані повної зайнятості;
- б) якщо фактичні сукупні видатки менші, ніж видатки за повної зайнятості, фактичний рівноважний ВВП менший за природний;
- в) додатний чистий експорт збільшує сукупні видатки на купівлю національного продукту країни;
- г) розмір мультиплікатора залежить від того, яка частка доходу перетворюється на споживчі видатки;
- д) незаплановані зміни інвестицій у запаси визначають додаванням заощаджень до запланованих інвестицій.

19. «Кейнсіанський хрест» графічно – це перетин:

- а) лінії запланованих видатків та лінії 45°;
- б) функції заощаджень та кривої інвестицій;
- в) лінії запланованих видатків та кривої інвестицій;
- г) кривої інвестицій та лінії 45°;
- д) усі твердження неправильні.

20. Зрівнювальним компонентом фактичних заощаджень та фактичних інвестицій є:

- а) сукупні видатки;
- б) ін'єкції;
- в) мультиплікатор видатків;
- г) витікання;
- д) зміна інвестицій у запаси.

ЗАДАЧІ

1. Рецесійний розрив становить 5 млрд грн, а фактичний ВВП - 100 млрд грн. Гранична схильність до споживання дорівнює 0,8. Обчисліть величину природного ВВП.

2. У національній економіці відсутні державна діяльність та експортно-імпорتنі операції. Її характеризують такі дані:

$$Y = C + I,$$

$$C = 800 + 0,8Y,$$

$$I = 150.$$

Визначте:

- а) рівноважний рівень доходу;
- б) рівноважний рівень споживання і заощадження;
- в) якщо обсяг національного виробництва становить 4775, то яким буде приріст інвестицій у запаси?
- г) якщо інвестиції збільшаться до 175, то як зміниться рівноважний обсяг виробництва?

3. Нехай національну економіку описує система рівнянь:

$$Y = C + I + G,$$

$$C = 150 + 0,8(Y - T),$$

$$I = 190,$$

$$G = 250,$$

$$T = 150.$$

Визначте:

- а) рівноважний рівень доходу;
  - б) якщо $Y = 2500$, то наскільки збільшаться інвестиції у запаси?
4. Фактичні сукупні видатки в національній економіці, в якій відсутні експортно-імпорتنі операції дорівнюють 120 млрд грн. Природний ВВП становить 100 млрд грн. Гранична схильність до споживання $= 0,8$. Знайдіть величину інфляційного розриву за умови, що в економіці досягнута рівновага.

5. Нехай у національній економіці функція споживання має вигляд:

$$C = 200 + 0,75(Y - T)$$

Заплановані інвестиції становлять 100 грошових одиниць, державні видатки і податки – також по 100. Яким є рівноважний рівень доходу?

6. У національній економіці гранична схильність до споживання становить 0,8, граничний податковий коефіцієнт – 0,2, а гранична схильність до імпорту 0,1. Сукупні видатки у фазі спаду збільшились на 400 одиниць. На скільки збільшився обсяг національного виробництва?

Тема 6. Сукупний попит і сукупна пропозиція

1. Сукупний попит. Крива сукупного попиту та її переміщення.
2. Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції та її переміщення.
3. Є Рівновага сукупних попиту і пропозиції. Застосування моделі AS – AD.
4. Модель IS-LM для закритої економіки.

Мета семінарського заняття: з'ясувати сутність сукупних попиту та його складові; зрозуміти основні причини від'ємного нахилу кривої сукупного попиту; з'ясувати сутність сукупної пропозиції та теорії, що спричиняють її додатній нахил, зрозуміти модель IS-LM для закритої економіки.

Тести

1. Крива сукупного попиту відбиває відношення між:
  - а) рівнем цін і виробленим ВВП у реальному вираженні;
  - б) рівнем цін і сукупними видатками на купівлю товарів і послуг;
  - в) рівнем цін, який визначають покупці, і рівнем цін, який задовольняє продавців;
  - г) обсягами виробленого і спожитого ВВП;
  - д) усі відповіді неправильні.
2. Спадна траєкторія кривої сукупного попиту не зумовлена:
  - а) ефектом майна;
  - б) ефектом доходу;
  - в) ефектом Кейнса;
  - г) ефектом обмінного курсу;
  - д) ефектом пропозиції грошей.
3. Який із чинників переміщуватиме криву сукупного попиту вліво:
  - а) песимістичні оцінки людьми своїх майбутніх доходів;
  - б) заходи стимулювальної монетарної політики;
  - в) підвищення темпів економічного зростання в інших країнах – торговельних партнерів даної країни;
  - г) зростання реальної вартості фінансових активів та нерухомого майна;
  - д) збільшення світового виробництва нафти (дана країна є імпортером нафти).
4. Переміщення кривої сукупного попиту не може відображати:
  - а) підвищення рівня цін і реального ВВП одночасно;
  - б) підвищення рівня цін без зростання реального обсягу ВВП;
  - в) зростання реального ВВП без підвищення рівня цін;
  - г) підвищення цін і зниження реального ВВП одночасно;
  - д) усі твердження неправильні.
5. Крива сукупної пропозиції виражає залежність між:
  - а) рівнем цін і споживаним реальним ВВП;
  - б) рівнем цін і виробленим реальним ВВП;
  - в) спожитим і виробленим реальним ВВП;
  - г) рівнем цін і сукупними видатками на купівлю товарів і послуг;
  - д) усі твердження неправильні.
6. Який чинник переміщуватиме криву довгострокової сукупної пропозиції вліво:
  - а) зростання кількості трудових ресурсів;
  - б) підвищення мінімальної заробітної плати;
  - в) збільшення обсягу капіталу, яким володіє національна економіка;
  - г) підвищення ефективності виробництва;
  - д) збільшення пропозиції земельних ресурсів.
7. До цінових чинників, які визначають нахил кривої короткострокової сукупної пропозиції не належать:
  - а) залучення у виробництво додаткової робочої сили з нижчим рівнем кваліфікації;
  - б) екологічні нормативи та санкції;
  - в) розширення збуту на віддалених ринках;
  - г) додаткові витрати на підприємницьку діяльність;
  - д) збільшення обсягу виробництва на менш ефективних підприємствах.
8. Яке твердження неправильне:
  - а) для країн із низькими середніми темпами інфляції крива сукупної пропозиції в короткостроковому періоді є відносно положистою;

- б) монополізація ринків факторів виробництва може впливати на природній обсяг виробництва;
- в) крутіша крива AS означає, що збільшення сукупного попиту в основному трансформується у зростання обсягу виробництва і слабо впливає на рівень цін;
- г) номінальні змінні впливають лише на криву короткострокової сукупної пропозиції, а природній рівень виробництва не змінюється;
- д) країнам з високими темпами інфляції та нестабільним сукупним попитом відповідають крутіші криві короткострокової сукупної пропозиції.
9. Яку обставину економісти не використовують для пояснення додатного нахилу кривої короткострокової сукупної пропозиції:
- а) негнучкість номінальної зарплати;
- б) неправильні уявлення працівників щодо рівня своєї заробітної плати;
- в) недосконала інформація учасників ринкового процесу;
- г) хронічна інфляція;
- д) негнучкість цін.
10. Різке падіння реальної вартості акцій незалежно від рівня інших цін є прикладом:
- а) ефекту Пігу;
- б) ефекту Кейнса;
- в) ефекту обмінного курсу;
- г) ефекту заміщення;
- д) ефекту пропозиції грошей.
11. Якщо національна економіка досягла повної зайнятості, а обсяг сукупного попиту зростає, то це означає, що в економіці:
- а) є дефляційний розрив;
- б) є інфляційний розрив;
- в) є дефіцит державного бюджету;
- г) розвивається стагфляція;
- д) рівень цін знижується.
12. Крива сукупного попиту у відкритій економіці переміщується вправо, якщо:
- а) курс національної валюти знижується;
- б) рівень цін підвищується;
- в) знижуються темпи економічного зростання у торговельних партнерів;
- г) рівень цін знижується;
- д) у підприємців формуються песимістичні очікування щодо стану ділової активності.
13. Яка із змінних не є екзогенною змінною в моделі IS-LM:
- а) процентна ставка;
- б) податкова ставка;
- в) рівень цін;
- г) державні видатки;
- д) рівень заощадження.
14. Залежність між процентною ставкою і рівнем доходу, що виникає на ринках товарів і послуг, називають:
- а) кривою LM;
- б) кривою AD;
- в) кривою IS;
- г) кривою AS;
- д) усі відповіді неправильні.
15. Криву IS будують для певної(ого):
- а) процентної ставки;
- б) монетарної політики;
- в) фіскальної політики;
- г) обсягу національного виробництва;
- д) рівня інфляції.
16. Якби центральний банк збільшив пропозицію реальних грошових залишків за незмінного рівня доходу, тоді крива LM:
- а) була б більш пологою;
- б) була б крутішою;

- в) перемістилася б управо;
  - г) перемістилася б уліво;
  - д) усі відповіді неправильні.
- 17.3 моделі IS – LM впливає, що підвищення рівня цін:
- а) знизить рівень процентної ставки і зменшить обсяг національного виробництва;
  - б) знизить рівень процентної ставки і збільшить обсяг національного виробництва;
  - в) підвищить рівень процентної ставки і збільшить обсяг національного виробництва;
  - г) підвищить рівень процентної ставки і зменшить обсяг національного виробництва;
  - д) усі відповіді неправильні.
18. Якщо у національній економіці відбулося несприятливе збурення пропозиції, то:
- а) крива AS переміститься вправо;
  - б) рівень цін підвищиться;
  - в) обсяг національного виробництва збільшиться;
  - г) витрати виробництва на одиницю продукції зменшаться;
  - д) усі твердження неправильні.
19. Яке твердження неправильне:
- а) інтеграція країни у світову економіку забезпечує ефективніше використання ресурсів і крива AS переміщується управо;
  - б) несприятливе макросередовище переміщуватиме криву короткострокової сукупної пропозиції вліво;
  - в) очікування високої інфляції в майбутньому підвищує сукупний попит сьогодні;
  - г) зі зростанням обсягу національного виробництва дія цінових чинників сукупної пропозиції спричиняє зниження витрат виробництва на одиницю продукції;
  - д) згідно з класичним підходом, у національній економіці ніколи не буває безробіття, зумовленого недостатнім сукупним попитом.
20. З моделі IS-LM впливає, що крива AD:
- а) має від'ємний нахил;
  - б) має додатний нахил;
  - в) є горизонтальною;
  - г) є вертикальною;
  - д) усі твердження неправильні.
21. Додатний нахил кривої LM (якщо її тлумачити) з позиції кількісного рівняння об'яну) впливає з тієї обставини, що:
- а) для даного рівня цін пропозиція грошей визначає рівень доходу;
  - б) швидкість обігу грошей залежить від процентної ставки;
  - в) вищий рівень інфляції передбачає вищу процентну ставку;
  - г) зі збільшенням доходу вища процентна ставка обов'язково має зрівноважувати ринок грошей;
  - д) усі відповіді неправильні.

ЗАДАЧІ

1. Припустімо, що національна економіка перебуває у стані тривалої рівноваги і крива довгострокової сукупної пропозиції вертикальна на рівні $Y=6600$. Крива короткострокової сукупної пропозиції горизонтальна на рівні $P = 1,0$. Криву AD описує рівняння $Y = 5,5 M/P$.

Унаслідок дії зовнішніх чинників відбулося несприятливе збурення сукупної пропозиції і рівень цін підвищився до 1,5. Якщо центральний банк не втручається в економіку і крива AD не переміщується, то яке нове рівноважне значення Y у короткостроковому періоді.

2. Природний обсяг виробництва становить 8000 одиниць, криву AD описує рівняння $Y = 8200 - 2P$. Через певний проміжок часу природний обсяг виробництва збільшився на 50%, а рівняння сукупного попиту набуло вигляду: $Y = 12350 - 2P$. На скільки відсотків за цей період змінився рівноважний рівень цін?

3. Національну економіку описують такі рівняння:

$$C = 160 + 0,8 (Y - T);$$

$$I = 100 - 500 r$$

$$M_d = (0,5 Y - 50 / r) P.$$

Державні видатки становлять 400, номінальні пропозиція грошей – 600, рівень цін $P = 1$, а податки $T = 200$.

Визначте рівноважну процентну ставку r та рівень доходу Y .

Тема 7. Економічні коливання та безробіття.

1. Економічні коливання та їхні причини.
2. Втрати від безробіття та його причини

Мета семінарського заняття: зрозуміти сутність економічних коливань та їх основних причин; ознайомитися з теорією реального ділового циклу. З'ясувати втрати від безробіття та його причини. Ознайомитись з циклічними коливаннями та їх видами. З'ясувати основні напрямки макроекономічного аналізу зайнятості. Зрозуміти сутність безробіття та його види, а також закон та криву Оукена.

Тести

1. Що не простежується у фазі спаду.
  - а) домогосподарства купують менше споживчих товарів;
  - б) скорочуються інвестиційні видатки фірм на машини, устаткування;
  - в) спадає попит на робочу силу;
  - г) зменшуються запаси товарів на складах;
  - д) усі твердження правильні.
2. Закон Оукена виражає кількісну залежність між:
  - а) зміною обсягу національного виробництва і зміною рівня безробіття;
  - б) рівнем безробіття і темпами інфляції;
  - в) зміною обсягу національного виробництва і процентною ставкою;
  - г) фактичним і природним обсягами національного виробництва;
  - д) усі відповіді неправильні.
3. Чи правильні такі твердження, що стосуються ділового циклу:
  - а) вершина – це найнижча точка ділової активності;
  - б) тривалість ділового циклу не перевищує 10 років;
  - в) у фазі спаду обсяг закупівель споживчих товарів щоденного вжитку не зменшується;
  - г) правильні твердження б і в;
  - д) усі твердження неправильні.
4. Екстерн альні теорії шукають основні причини економічних коливань у:
  - а) кількості грошей в обігу;
  - б) важливих технічних нововведеннях;
  - в) обсягах сукупних видатків;
  - г) сподіваннях економічних суб'єктів;
  - д) усі твердження неправильні.
5. Яке твердження неправильне:
  - а) у короткостроковому періоді зменшення сукупного попиту веде до спаду;
  - б) збурення в сукупній пропозиції також можуть спричиняти економічні коливання;
  - в) на думку більшості економістів, макроекономіка може запропонувати дієві заходи для нейтралізації негативних наслідків стагфляції;
  - г) у довгостроковому періоді зміни в сукупному попиті не впливають на обсяг виробництва;
  - д) усі твердження правильні.
6. Що не є постулатом теорії реального ділового циклу:
  - а) номінальні змінні не впливають на реальні не лише у довгостроковому, а й у короткостроковому;
  - б) ціни повністю гнучкі як у довгостроковому, так і в короткостроковому періодах;
  - в) виробнича функція національної економіки в короткостроковому періоді може змінюватися під впливом різних екзогенних подій;

- г) пропозиція праці в національній економіці залежить від економічної мотивації до праці;
- д) сукупний попит впливає на обсяг національного виробництва лише у короткостроковому періоді.

7. Якого постулату не поділяє більшість економістів:

- а) ціни у короткостроковому періоді є негнучкими;
- б) короткострокові коливання обсягів національного виробництва та зайнятості не є зміною природного рівня виробництва;
- в) високий рівень безробіття в роки спаду не означає, що люди добровільно відмовились від роботи;
- г) сукупний попит впливає на обсяг національного виробництва як у короткостроковому, так і довгостроковому періодах;
- д) крива AS у короткостроковому періоді є висхідною.

8. Недостатній сукупний попит спричиняє зростання якого безробіття:

- а) фрикційного;
- б) циклічного;
- в) структурного;
- г) фрикційного і структурного;
- д) фрикційного, структурного і циклічного.

9. Основними причинами негнучкості заробітної плати у розвинутій ринковій економіці є:

- а) закон про мінімальну заробітну плату;
- б) недостатній сукупний попит;
- в) діяльність трудових спілок;
- г) правильні відповіді a і v ;
- д) усі відповіді правильні.

10. Більшість економістів вважає, що основну причину зростання рівня безробіття у розвинутих європейських країнах упродовж останніх двох десятиліть потрібно шукати у:

- а) високих темпах зростання населення;
- б) щедрих виплатах безробітним;
- в) зменшенні попиту на складну кваліфіковану працю порівняно з попитом на некваліфікованих працівників;
- г) різкому зменшенні зайнятості у сільськогосподарському секторі;
- д) усі відповіді неправильні.

11. Що не характеризує використання трудових ресурсів у адміністративно-командній системі:

- а) надзайнятість;
- б) переважання інформаційного типу зайнятості;
- в) адміністративні методи розподілу робочої сили;
- г) надлишкова зайнятість;
- д) зосередження робочої сили головно у сфері матеріального виробництва, а не у сфері послуг.

12. Яка ознака не була притаманна сфері зайнятості в економіці України на момент здобуття незалежності:

- а) відсутність державних і правових інститутів ринку праці;
- б) концентрація зайнятості на підприємствах державного сектора;
- в) високий рівень мобільності робочої сили;
- г) відсутність гнучкої системи оплати праці внаслідок її державного регулювання;
- д) невизнання наявності безробіття на державному рівні;

13. До прихованого безробіття у вітчизняній економіці можна віднести:

- а) надлишкову зайнятість, яка склалася ще в умовах адміністративно-командної системи;
- б) працівників, що вимушено працювали неповний робочий час;
- в) працівників, що перебували у примусових відпустках без збереження або з частковим збереженням заробітної плати;
- г) правильні відповіді b і v ;
- д) правильні відповіді a , b і v .

14. Що не є важливим напрямом державного регулювання ринку праці у перехідній економіці:

- а) стимулювання зростання зайнятості та збільшення кількості робочих місць;
- б) підготовка і перепідготовка робочої сили;
- в) сприяння найманню робочої сили;

- г) адміністративний розподіл робочої сили;
 д) соціальне страхування безробіття.
15. Що не може бути важливою причиною величезних масштабів безробіття у країнах “третього світу”:
- високі темпи зростання населення;
  - неспроможність промисловості поглинути приріст робочої сили;
  - орієнтація цих країн на трудомісткі технології;
  - занижений курс національної валюти;
  - правильні відповіді *в* і *г*.
16. Який напрям державної політики щодо скорочення безробіття буде малоефективним у країнах, що розвиваються:
- стимулювання зниження народжуваності;
  - стимулювання використання трудомістких технологій;
  - розвиток виробничої інфраструктури, сфери освіти і охорони здоров'я;
  - стимулювання сукупного попиту;
  - нарощування виробництва в сільському господарстві та дрібній промисловості.
17. Яке твердження неправильне:
- природна норма безробіття у США нині нижча, ніж у країнах Західної Європи;
  - якщо заробітна плата утримується на рівні, вищому за рівноважний, то виникає вимушене безробіття;
  - наявність циклічного безробіття означає, що фактичний ВВП більший за природний;
  - у національній економіці зайняті – це різниця між робочою силою та безробітними;
  - усі твердження правильні.
18. Теорія, згідно з якою економічні коливання спричинені політичним процесом, виходить з того, що:
- приблизно за рік до виборів правляча партія намагається стимулювати економічний розвиток, зменшити безробіття і збільшити доходи, щоб догодити виборцям;
  - одразу після виборів політики не бояться зростання безробіття чи інфляції, бо вважають, що до наступних виборів люди забудуть про свої обіцянки;
  - періодичність виборів може впливати на періодичність економічних циклів;
  - правильні відповіді *а* і *в*;
  - усі відповіді правильні.
19. Який із економічних параметрів не є проциклічним:
- завантаження виробничих потужностей;
  - пропозиція грошей;
  - прибуток ділових підприємств;
  - рівень безробіття;
  - усі проциклічні.
20. Який чинник економічних коливань не належить до зовнішніх:
- технологічні інновації;
  - політичний процес;
  - сподівання економічних суб'єктів;
  - наукові відкриття;
  - міграція робочої сили.

ЗАДАЧІ

- Кількість населення країни становить 50 млн. осіб. Частка робочої сили у населенні дорівнює 60%. Один зайнятий створює за рік продукції на 20 тис. грн. Фактичний ВВП країни становить 564 млрд. грн.. Природна норма безробіття 5%. Визначте рівень безробіття і ВВП-розрив.
- Припустімо, що 2% зайнятих втрачають роботу кожного місяця, 23% безробітних знаходять роботу кожного місяця. Визначіть стаціонарний рівень безробіття.
- Рівень безробіття становить 10%. Коефіцієнт звільнення дорівнює 5%. Яким має бути коефіцієнт працевлаштування, щоб рівень безробіття був усталеним?
- Природна норма безробіття становить 6%, а його фактичний рівень – 8%. Визначте ВВП-розрив за умови, коли коефіцієнт чутливості ВВП до динаміки циклічного безробіття дорівнює 2,5, а фактичний ВВП становить 950 млн. грн.
- Визначте рівень безробіття у національній економіці за таких умов:
  - чисельність населення країни становить 50 млн. ос.;

- 2) населення у віці до 16 років, а також особи, що перебувають у тривалій ізоляції – 12 млн. ос.;
- 3) природний ВВП – 470 млрд. грн.;
- 4) природна норма безробіття – 6%;
- 5) фактичний ВВП становить 90% природного ВВП;
- 6) особи, що вибули зі складу робочої сили – 13 млн. ос.

Тема 8. Інфляція та методи боротьби з нею.

1. Суть, види та соціально-економічні наслідки інфляції
2. Причини інфляції. Крива Філіпса
3. Методи боротьби з інфляцією

Мета семінарського заняття: з'ясувати суть інфляції, її ознаки, види у ринковій економіці та усвідомити закономірності, зрозуміти відмінності інфляції попиту та інфляції пропозиції; зрозуміти сутність причин інфляції; зрозуміти суть основних методів боротьби з інфляцією.

Тести

1. Джерелом інфляції пропозиції є:
  - а) збільшення видатків на споживання;
  - б) збільшення інвестиційних видатків;
  - в) зростання витрат на одиницю продукції;
  - г) збільшення сукупних видатків;
  - д) усі відповіді неправильні.
2. Збільшення сукупних видатків індукує інфляцію, якщо національна економіка:
  - а) перебуває у фазі тривалого і глибокого спаду;
  - б) функціонує за неповної зайнятості;
  - в) перебуває у стані повної зайнятості;
  - г) правильні твердження а і б;
  - д) усі твердження неправильні.
3. Що не спричиняє інфляції пропозиції:
  - а) зростання цін на матеріальні ресурси, зокрема на енергоносії;
  - б) надмірне зростання грошової маси;
  - в) мілітаризація економіки;
  - г) зростання реальних процентних ставок;
  - д) значне зростання номінальної зарплати.
4. Що не спричиняє інфляції попиту:
  - а) монополізація окремих галузей національної економіки;
  - б) надмірні державні видатки;
  - в) зростання чистого експорту;
  - г) очікування щодо зростання цін у майбутньому;
  - д) стимулювальна стабілізаційна політика, спрямована на зниження рівня безробіття.
5. Що не характеризує ранню криву Філіпса:
  - а) кожна країна стоїть перед проблемою вибору між двома лихами національної економіки – інфляцією та безробіттям;
  - б) крива Філіпса переміщується під впливом збурень сукупного попиту і сукупної пропозиції;
  - в) для зниження темпів інфляції країна змушена терпіти вищий рівень безробіття;
  - г) правильні твердження а і б;
  - д) усі твердження правильні.
6. Основний потік макроекономіки серед головних причин інфляції не виділяє:
  - а) зростання грошової маси вищими темпами порівняно зі зростанням національного продукту;

- б) мілітаризація економіки;
  - в) монополії та необґрунтовані привілеї;
  - г) випуск паперових грошей понад ту кількість золотих, яка потрібна для нормального здійснення товарообороту;
  - д) дефіцит державного бюджету.
7. Згідно з монетаристським поглядом, єдиною причиною інфляції є:
- а) структурні особливості національної економіки;
  - б) спіраль “зарплата-ціни”, яка виникає за значного зростання номінальної зарплати;
  - в) надмірний темп приросту грошової маси порівняно з темпами зростання ВВП;
  - г) зростання процентних ставок;
  - д) інфляційні очікування виробників товарів і послуг.
8. Непередбачена незбалансована інфляція супроводжується:
- а) перерозподілом доходів між боржниками і кредиторами;
  - б) зниженням реальної вартості заощаджень;
  - в) зниженням ефективності функціонування національної економіки;
  - г) правильні твердження *a* і *б*;
  - д) усі твердження правильні.
9. Від непередбаченої інфляції особливо потерпають:
- а) працівники галузей, які перебувають на піднесенні й представлені потужними трудовими спілками;
  - б) керівництво фірм та інші отримувачі прибутків, якщо ціни на готову продукцію підносяться швидше, ніж ціни на ресурси;
  - в) уряди, які нагромадили значні державні борги;
  - г) позичальники, які взяли в борг значні суми грошей;
  - д) отримувачі фіксованих доходів.
10. Гіперінфляція починається тоді, коли:
- а) населення і фірми витрачають надто багато грошей;
  - б) фірми призначають вищі ціни на свої товари і послуги;
  - в) уряди змушені друкувати гроші для фінансування своїх видатків;
  - г) дефіцити державного бюджету зменшуються;
  - д) усі відповіді неправильні.
11. Що не характеризує гіперінфляцію:
- а) ціни зростають на тисячі, десятки тисяч, навіть мільйони відсотків за рік;
  - б) усі прагнуть заpastися речами і позбутися грошей;
  - в) вартість життя зростає, тому наймані працівники вимагають вищої номінальної заробітної плати, що спричиняє нове підвищення цін;
  - г) фірми посилено вкладають кошти в інвестиційні товари, унаслідок чого обсяг національного виробництва різко збільшується і виходить за межі природного;
  - д) усі твердження правильні.
12. Яке твердження неправильне:
- а) інфляція знижує стимули до трудової діяльності;
  - б) гіперінфляція справляє руйнівний вплив на обсяг національного виробництва й зайнятість;
  - в) помірна інфляція супроводжується зростанням обсягу національного виробництва;
  - г) у 80-90-х роках у багатьох країнах простежувалась дефляція;
  - д) усі твердження правильні.
13. Інфляцію пропозиції можна проілюструвати:
- а) переміщенням кривої сукупної пропозиції вліво;
  - б) переміщенням кривої сукупної пропозиції вправо;
  - в) переміщенням кривої сукупного попиту вправо;
  - г) переміщенням кривої сукупного попиту вліво;
  - д) усі твердження неправильні.
14. Більшість економістів нині вважає, що у короткостроковому періоді форма кривої Філіпса залежить від:
- а) рівня процентних ставок;
  - б) природної норми безробіття;
  - в) рівня очікуваної інфляції;
  - г) рівня оподаткування;

- д) рівня валютного курсу.
15. Яке твердження щодо кривої Філіпса не поділяють прихильники теорії раціональних сподівань:
- крива Філіпса є вертикальною не лише в довгостроковому, а й у короткостроковому періоді;
  - між безробіттям та інфляцією немає вибору і в короткостроковому періоді;
  - через макроекономічну політику уряд не може впливати на реальні змінні – обсяг національного виробництва і рівень зайнятості;
  - учасники ринкового процесу здебільшого правильно оцінюють економічні події при ухваленні власних рішень;
  - для подолання інфляції доцільно застосовувати політику доходів.
16. Що не передбачає антиінфляційна стратегія:
- ефективна монетарна політика;
  - впорядкування державних фінансів;
  - раціоналізація структури національної економіки;
  - раціоналізація зовнішньоекономічної діяльності;
  - періодичне заморожування цін і заробітної плати.
17. Що було основою антиінфляційної програми в Україні у 1994-1996 роках:
- заморожування цін і заробітної плати;
  - прискорення імпорту енергоносіїв;
  - приборкання інфляційних очікувань;
  - індексація номінальних змінних;
  - запровадження фіксованого обмінного курсу.
18. Якщо рівень інфляції підвищується з 7 до 9% і жодних інших змін не відбувається, тоді, згідно з ефектом Фішера:
- номінальна і реальна процентні ставки зростуть на 2%;
  - ні номінальні, ні реальні процентні ставки не зміняться;
  - номінальна процентна ставка збільшиться на 2%, а реальна не зміниться;
  - номінальна процентна ставка не зміниться, а реальна зменшиться на 2%;
  - усі твердження неправильні.
19. Яке твердження не узгоджується з кількісною теорією грошей:
- за сталої швидкості обігу грошей їхня кількість у національній економіці визначає рівень цін;
  - незалежний Центральний банк, який визначає пропозицію грошей, повністю контролює темп інфляції;
  - добуток кількості грошей у національній економіці та швидкості їх обігу дорівнює реальному ВВП;
  - рівень інфляції в країні залежить від кількості грошей, яка перебуває в обігу;
  - узгоджуються усі.
20. Кількісне рівняння обміну твердить, що:
- кількість грошей · рівень цін = швидкості обігу грошей · реальний ВВП;
  - кількість грошей · реальний ВВП = швидкості обігу грошей · рівень цін;
  - кількість грошей · швидкості обігу грошей = рівень цін · реальний ВВП;
  - кількість грошей · швидкості обігу грошей = рівень цін · номінальний ВВП;
  - усі твердження неправильні.

ЗАДАЧІ

1. Якщо минулого року індекс споживчих цін становив 114, а цього року – 121%, то яким є темп інфляції?

2. Припустімо, що криву Філіпса для економіки Багатії описує рівняння:

$$\pi = \pi_{-1} - 0,8(B' - 0,06)$$

Дайте відповіді на такі запитання:

- яка природна норма безробіття;
- якою є залежність між інфляцією та безробіттям у короткостроковому і довгостроковому періодах;
- на скільки відсотків треба збільшити циклічне безробіття для зниження інфляції на 5%;
- використовуючи закон Оукена обчисліть коефіцієнт дезінфляційних утрат.

Тема 9. Грошовий ринок та монетарна політика

1. Пропозиція грошей.
2. Центральний банк. Знаряддя та завдання монетарної політики
3. Передавальний механізм та ефективність монетарної політики

Мета семінарського заняття: з'ясувати суть грошового ринку, його види та функції, розкрити суть, цілі, та знаряддя монетарної політики. Розкрити передавальний механізм монетарної політики та її ефективність, а також фактори, що її визначають.

Тести

1. Що не є статтею “Активів” комерційного банку:
  - а) резерви;
  - б) надані позики;
  - в) дисконтні позики;
  - г) цінні папери;
  - д) інші активи.
2. Що не є статтею “Пасивів” комерційного банку:
  - а) чекові вклади;
  - б) отримані позики;
  - в) капітал банку;
  - г) неопераційні вклади;
  - д) готівка в касі.
3. Пропозиція грошей у національній економіці збільшується щоразу, коли комерційні банки:
  - а) збільшують свої вклади у центральному банку;
  - б) зменшують свої зобов'язання за поточними рахунками;
  - в) збільшують обсяги позик, наданих домогосподарствам і виробничим одиницям;
  - г) правильні відповіді *а* і *б*;
  - д) правильні відповіді *а* і *в*.
4. Надлишкові резерви комерційного банку – це:
  - а) активи, які у разі потреби можуть швидко перетворюватися на готівку;
  - б) різниця між величиною фактичних резервів та величиною обов'язкових резервів;
  - в) різниця між величиною активів і власним капіталом;
  - г) різниця між величиною фактичних резервів та величиною понаднормативних резервів;
  - д) усі твердження неправильні.
5. Яке з тверджень становить фундаментальну основу балансу банку:
  - а) банківські активи плюс власний капітал дорівнюють пасивам;
  - б) власний капітал банку дорівнює різниці між активами і пасивами банку;
  - в) сума активів і пасивів банку дорівнює власному капіталові банку;
  - г) різниця пасивів і власного капіталу дорівнює активам банку;
  - д) жодне.
6. Комерційний банк може створювати безготівкові гроші в межах:
  - а) своїх надлишкових резервів;
  - б) своїх депозитів;
  - в) своєї готівки у касі;
  - г) своїх фактичних резервів;
  - д) своїх обов'язкових резервів.

7. Якщо грошова база подвоїлась і розмір грошового мультиплікатора також збільшився у 2 рази, то пропозиція грошей:
- а) не змінилась;
  - б) подвоїлась;
  - в) зросла у чотири рази;
  - г) зросла, але менш ніж у 2 рази;
  - д) усі відповіді неправильні.
8. Якщо центральний банк підвищує облікову ставку, то грошова база:
- а) зменшиться і пропозиція грошей також зменшиться;
  - б) зменшиться, а пропозиція грошей збільшиться;
  - в) збільшиться і пропозиція грошей збільшиться;
  - г) збільшиться, а пропозиція грошей зменшиться;
  - д) усі твердження неправильні.
9. Для підвищення рівня ліквідності банківської системи центральний банк підвищує норму резервування. Якщо центральний банк не хоче допустити змін у пропозиції грошей, яке поєднання заходів монетарної політики він повинен застосувати:
- а) підвищити облікову ставку і купувати державні цінні папери;
  - б) знизити облікову ставку і продавати державні цінні папери;
  - в) підвищити облікову ставку і продавати державні цінні папери;
  - г) знизити облікову ставку і купувати державні цінні папери;
  - д) усі заходи неправильні.
10. Зменшення норми резервування:
- а) збільшуватиме пропозицію грошей унаслідок збільшення розміру грошового мультиплікатора;
  - б) збільшуватиме пропозицію грошей унаслідок збільшення коефіцієнта депонування;
  - в) зменшуватиме пропозицію грошей унаслідок зменшення грошового мультиплікатора;
  - г) зменшуватиме пропозицію грошей унаслідок зменшення коефіцієнта депонування;
  - д) усі твердження неправильні.
11. Що не є статтею “Активів” центрального банку:
- а) цінні папери;
  - б) позики комерційним банкам;
  - в) золотовалютні резерви;
  - г) обов’язкові резерви комерційних банків;
  - д) інші активи.
12. Що не є статтею “Пасивів” центрального банку:
- а) резерви комерційних банків;
  - б) дисконтні позики;
  - в) депозити скарбниці;
  - г) банкноти центрального банку;
  - д) інші зобов’язання.
13. Збільшення обов’язкових резервів не змінить пропозицію грошей, якщо не зміниться:
- а) грошова база;
  - б) обсяг надлишкових резервів банків;
  - в) співвідношення готівки і депозитів;
  - г) обсяг фактичних резервів;
  - д) усі твердження неправильні.
14. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів домогосподарствам і комерційним банкам, то:
- а) збільшиться загальна сума особистих заощаджень;
  - б) збільшиться загальна сума депозитів комерційних банків;
  - в) зменшиться сума позик, наданих комерційними банками;
  - г) знизиться рівень процентної ставки;
  - д) збільшиться пропозиція грошей.
15. Центральний банк не виконує такі функції:
- а) регулювання та контроль пропозиції грошей у національній економіці;
  - б) емісія грошових знаків;
  - в) зберігання золото-валютних резервів та обов’язкових резервів комерційних банків;

- г) надання кредитів населенню;
 д) “кредитор останньої надії”.
16. Максимально можливе збільшення суми банківських депозитів дорівнює:
 а) добутку обов’язкових резервів та грошового мультиплікатора;
 б) різниці між фактичними резервами та обов’язковими резервами;
 в) добутку надлишкових резервів та грошового мультиплікатора;
 г) добутку фактичних резервів та грошового мультиплікатора;
 д) усі твердження неправильні.
17. Проведення монетарної політики стикається з низкою ускладнень та перешкод, які знижують її результативність. Такою перешкодою не є:
 а) зростання рівня відкритості національної економіки;
 б) поведінка економічних суб’єктів;
 в) зміна швидкості обігу грошей;
 г) співвідношення між прямими та непрямими податками;
 д) зміни у функції інвестицій.
18. Передавальний механізм монетарної політики не містить такої ланки (згідно з основним потоком макроекономіки):
 а) зміна реальної пропозиції грошей унаслідок проведення центральним банком відповідної монетарної політики;
 б) зміна процентних ставок;
 в) зміна швидкості обігу грошей;
 г) зміна сукупних видатків у відповідь на зміну процентних ставок;
 д) зміна основних макроекономічних змінних – реального ВВП, рівня зайнятості та рівня цін унаслідок зміни сукупних видатків.
19. У національній економіці пропозиція грошей не залежить:
 а) норми резервування;
 б) готівки;
 в) обов’язкових резервів;
 г) депозитів скарбниці;
 д) коефіцієнта депонування.
20. Центральному банкові складно уповільнити темпи зростання грошової маси, якщо:
 а) величина особистих заощаджень дуже значна;
 б) центральний банк не може зменшувати норму резервування;
 в) комерційні банки володіють значними надлишковими резервами;
 г) курс національної валюти знижується;
 д) домогосподарства і фірми намагаються купити державні облігації на значну суму.

ЗАДАЧІ

- Коефіцієнт депонування грошей дорівнює 15%, а загальна сума вкладів становить 100 млн грн. Визначіть пропозицію грошей.
- Коефіцієнт депонування грошей дорівнює 10%. а коефіцієнт фактичного резервування – 30%. Визначіть розмір грошового мультиплікатора.
- У 1997 р. коефіцієнт депонування грошей дорівнював 10%, коефіцієнт фактичного резервування депозитів 30%, а грошова база – 200. У 2002 р. коефіцієнт депонування грошей дорівнює 20%, коефіцієнт фактичного резервування не змінився, а грошова база збільшилась на 50. Якщо пропозицією грошей керує механізм грошового мультиплікатора, то як вона змінилась за цей період?

Тема 10. Фіскальна політика. Дефіцит бюджету та державний борг.

- Суть та знаряддя фіскальної політики
- Дискреційна і недискреційна фіскальна політика
- Дефіцит бюджету і державний борг

Мета семінарського заняття: з'ясувати суть фіскальної політики, та її роль в загальноекономічній політиці держави, ознайомитись із фіскальною політикою, розкрити суть, цілі, інструменти та її типи.

Тести

1. До прямих податків не належить:
  - а) податок на спадщину;
  - б) прибутковий податок;
  - в) податок на золоті вироби;
  - г) податок із прибутку;
  - д) земельний податок.
2. Державний борг – це сума попередніх:
  - а) дефіцитів бюджету;
  - б) бюджетних надлишків за вирахуванням дефіцитів бюджету;
  - в) державних видатків;
  - г) бюджетних дефіцитів за вирахуванням бюджетних надлишків;
  - д) усі твердження неправильні.
3. Якщо національна економіка перебуває в стані рівноваги, то:
  - а) державний бюджет збалансований;
  - б) бюджети всіх рівнів мають бути збалансовані;
  - в) уряд не здійснює запозичень;
  - г) середня податкова ставка ustalена;
  - д) усі твердження неправильні.
4. Функції податків полягають в тому, щоб:
  - а) перерозподіляти доходи між різними групами населення;
  - б) збільшувати обсяг коштів, спрямованих на інвестування у національну економіку;
  - в) скорочувати кошти, якими розпоряджаються фірми і домогосподарства;
  - г) регулювати грошовий обіг у країні;
  - д) усі твердження неправильні.
5. Ефект витіснення означає:
  - а) споживання товарів і послуг збільшується, а інвестицій - зменшується;
  - б) вітчизняні вироби витісняють імпорт;
  - в) збільшення державних видатків зменшує обсяг приватних інвестицій;
  - г) збільшення приватних інвестицій зменшує державні видатки;
  - д) усі твердження неправильні.
6. Однією з умов розвою національної економіки є динаміка тягаря державного боргу. Ця динаміка залежить від:
  - а) рівня реальної процентної ставки;
  - б) величини первинного дефіциту бюджету;
  - в) ефекту витіснення;
  - г) правильні відповіді а) і б);
  - д) правильні відповіді б) і в).
7. Відносні видатки з обслуговування державного боргу вимірюють:
  - а) відношення суми боргу до валового внутрішнього продукту;
  - б) сумою державного боргу;
  - в) сумою сплачуваних процентів за боргом;
  - г) відношення суми сплачуваних процентів та амортизація основної суми боргу до ВВП;
  - д) усі твердження неправильні.
8. Прихильники концепції економіки пропозиції вважають, що зниження податків:
  - а) індукує стимули до праці, заощадження, інвестування і підприємницької діяльності, а отже, переміщує вправо криву сукупної пропозиції;
  - б) забезпечує соціальну справедливість у розподілі доходів;
  - в) збільшує обсяг сукупного попиту, а отже і обсяг національного виробництва;
  - г) збалансовує державний бюджет з утворенням бюджетного надлишку;

- д) усі твердження неправильні.
9. Первинний дефіцит державного бюджету – це різниця між:
- а) величиною поточного дефіциту бюджету і сплатою процентів за державний борг;
  - б) поточними державними надходженнями і видатками;
  - в) надходженнями за повної зайнятості за наявних податкових ставо і фактичними видатками;
  - г) фактичним і структурним дефіцитом;
  - д) усі твердження неправильні.
10. Фіскальна політика буде дискреційною, якщо зміняться такі параметри:
- а) знижуються ставки оподаткування;
  - б) підвищуються ставки оподаткування;
  - в) збільшуються податкові надходження за незмінної прогресивної шкали оподаткування;
  - г) усі твердження правильні;
  - д) правильні відповіді а) і б).
11. Фіскальна політика буде недискреційною, якщо зміняться такі параметри:
- а) зміниться ставка прибуткового податку;
  - б) за незмінної ставки прибуткового податку збільшуються податкові надходження;
  - в) змінюється співвідношення між прямими і непрямими податками у доходах державного бюджету;
  - г) зменшуються видатки на утримання бюджетного сектора економіки;
  - д) усі твердження неправильні.
12. Стимулювальна стабілізаційна політика спрямована на:
- а) досягнення бездефіцитного державного бюджету;
  - б) стабілізацію обмінного курсу національної валюти;
  - в) зниження темпів інфляції;
  - г) збільшення обсягу виробництва і рівня зайнятості в національній економіці;
  - д) усі твердження неправильні.
13. Фіскальна політика буде рестрикційною у разі:
- а) зменшення видатків на утримання державного апарату;
  - б) збільшення обсягу державних закупівель товарів і послуг;
  - в) збільшення обсягу соціальних видатків;
  - г) зменшення державних видатків;
  - д) усі твердження неправильні.
14. Заходом стимулювальної фіскальної політики є:
- а) купівля центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
  - б) продаж центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
  - в) новий випуск державних облігацій для фінансування додаткових державних видатків;
  - г) погашення раніше випущених державних цінних паперів;
  - д) усі твердження неправильні.
15. У національній економіці досягнуто повної зайнятості, але простежується висока інфляція. Яка комбінація заходів монетарної і фіскальної політики буде доцільною у даному році і знизить темпи інфляції:
- а) підвищення податків і продаж центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
  - б) зниження податків і купівля центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
  - в) збільшення державних видатків і купівля центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
  - г) зниження державних видатків і купівля центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
  - д) збільшення державних видатків і зниження норми резервування.
16. Серед основних причин неспроможності країн платити за свої зовнішні борги не може бути така:
- а) неправильна макроекономічна політика країн-боржників;
  - б) зростання процентних ставок у розвинутих країнах;

- в) різка зміна кон'юнктури на світових ринках, що супроводжується погіршенням умов торгівлі країн-боржників;
- г) наявність стимулів до відмови від платежів за борг;
- д) усі можуть бути.

17. Яке твердження неправильне:

- а) зовнішній борг країни виникає унаслідок позик країною коштів за кордоном, продажу нею фінансових активів за кордон та прямих іноземних інвестицій у її економіку;
- б) державний борг складається з двох частин: внутрішнього боргу і зовнішнього боргу;
- в) рівень відкритості економіки впливає на результативність фіскальної політики;
- г) стимулювальна фіскальна політика зменшує чистий експорт, що послаблює її впливи на національну економіку;
- д) автоматичні стабілізатори часто називають недискреційною фіскальною політикою.

18. Одна з реальних проблем державного боргу полягає в тому, що:

- а) держава може збанкрутувати;
- б) скорочується нерівність у доходах;
- в) збільшується частка заощаджень за всіх рівнів використовуваного доходу;
- г) частина національного продукту переходить до інших країн;
- д) усі твердження неправильні.

19. Зовнішня заборгованість країни – це наслідок:

- а) прямих зовнішніх інвестицій в економіку країни;
- б) продажу матеріальних активів іноземцям;
- в) позичання країною коштів за кордоном та продажу нею своїх фінансових активів за кордон;
- г) правильні твердження а) і в);
- д) усі твердження правильні.

20. Дефіцит державного бюджету може фінансуватися за рахунок:

- а) прибутків ділових підприємств;
- б) доходів домогосподарств;
- в) додаткової емісії грошей;
- г) золото-валютних резервів країни;
- д) усі твердження неправильні.

ЗАДАЧІ

1. Уряд країни взяв позику за кордоном у сумі 500 млн. дол. за річною ставкою 10%. Ці кошти використано для реалізації інвестиційного проекту, який забезпечує щорічний приріст валового внутрішнього продукту на суму 100 млн. дол. упродовж кількох років.

Визначіть:

- а) на скільки зросте державний борг;
- б) чи зросте чистий тягар боргу, який несуть громадяни цієї країни;
- в) через скільки років країна зможе погасити цей борг.

2. Припустімо, що державні закупівлі дорівнюють 600, величину податків визначає залежність $T=0,4Y$, а трансферів $F=0,2Y$, рівень цін $=1$. Державний борг становить $D=900$ за процентної ставки $r=0,1$. Фактичний обсяг виробництва дорівнює 2200, а природний – 2500.

Визначіть:

- а) державний бюджет має надлишок чи дефіцит;
- б) яка величина структурного дефіциту держбюджету?;
- в) яка величина циклічного дефіциту держбюджету?

Тема 11. Міжнародна економіка

1. Міжнародний поділ праці
2. Теорії міжнародної торгівлі.
3. Зовнішньоторговельна політика. Валютний курс.

Мета семінарського заняття: з'ясувати функції та роль міжнародного поділу праці, ознайомитись із теоріями міжнародної торгівлі, з'ясувати сучасні проблеми зовнішньоторгівельної політики та динаміки валютного курсу.

Тести

1. Відмінність між імпортом і квотою полягає в тому, що лише мито:
  - а) зменшує обсяги міжнародної торгівлі;
  - б) підвищує ціни;
  - в) забезпечує надходження до бюджету;
  - г) знижує життєвий рівень населення;
  - д) усі відповіді неправильні.
2. З одиниці ресурсів Багатія може виробляти 3 т борошна або 6 т цукру, а Бідасія – 1 т борошна або 4 т цукру. Якщо міжнародна спеціалізація країн відбувається на засадах порівняльної переваги, то:
  - а) Багатія експортуватиме цукор та імпортуватиме борошно
  - б) Багатії не вигідно експортувати борошно та імпортувати цукор;
  - в) Бідасія експортуватиме борошно та імпортуватиме цукор;
  - г) Бідасії вигідно експортувати цукор та імпортувати борошно;
  - д) усі відповіді неправильні.
3. Якщо продуктивність праці з виробництва експортованого товару у першій країні вища, ніж у другій, то перша країна:
  - а) має абсолютну перевагу;
  - б) має порівняльну перевагу;
  - в) виробляє цей товар з нижчою альтернативною вартістю, ніж друга країна;
  - г) виробляє цей товар з вищою альтернативною вартістю, ніж друга країна;
  - д) правильні пункти а) і в).
4. Країна має порівняльну перевагу у виробництві продукту, якщо:
  - а) виробляє цей продукт з нижчими витратами, ніж інші країни;
  - б) має перевагу у природньо-кліматичних умовах виробництва цього продукту;
  - в) має історичні традиції у виробництві цього продукту;
  - г) виробляє цей продукт з нижчою альтернативною вартістю, ніж потенційний торговельний партнер;
  - д) усі відповіді неправильні.
5. Яке твердження про квоту правильне?
  - а) знижує зайнятість у галузях, які захищають;
  - б) знижує рівень корупції в країні;
  - в) посилює конкуренцію на національному ринку;
  - г) вигідна усім групам населення;
  - д) жодне.
6. Яка із форм торговельних бар'єрів не є політичною перешкодою для лібералізації міжнародної торгівлі?
  - а) імпортна квота;
  - б) ліцензування експорту та імпорту;
  - в) бюрократична тяганина під час митних процедур;
  - г) субсидування експорту;
  - д) добровільні обмеження експорту.
7. Скасування мита на імпортований товар призведе до:
  - а) зменшення надходжень до бюджету
  - б) збільшення споживання цього товару в країні;
  - в) зменшення виробництва цього товару в країні;
  - г) зниження внутрішньої ціни цього товару;
  - д) усі твердження неправильні.
8. Що не є аргументом прихильників протекціонізму?

- а) підтримання і зміцнення галузей, які випускають стратегічні товари, важливі для економічної безпеки, оборони країни або ведення війни;
- б) підтримання вітчизняних виробників збільшує сукупний попит у країні та стимулює зростання рівнів виробництва і зайнятості;
- в) захист молодих галузей вітчизняної економіки забезпечує прискорений їх розвиток;
- г) протекціоністські заходи знижують ціни у вітчизняній економіці;
- д) усі твердження правильні.
9. Головним чинником поглиблення міжнародного поділу праці нині стає (ють):
- а) відмінності у ґрунтово-кліматичних умовах країн;
- б) відмінності у флорі і фауні країн;
- в) географічне розташування країни;
- г) науково-технічні досягнення країн;
- д) забезпечення трудовим ресурсом.
10. За останні півстоліття рівень відкритості національних економік:
- а) знизився;
- б) підвищився;
- в) не змінився;
- г) одних країн – знизився, а інших – підвищився;
- д) одних країн – знизився, інших – підвищився, а третіх – не змінився.
11. Абсолютна перевага країни у виробництві певного продукту означає, що ця країна:
- а) здатна продавати більшу кількість цього продукту на власному ринку, ніж її конкуренти на своїх ринках;
- б) має змогу розширити випуск цього продукту;
- в) має перевагу у забезпеченні певними видами ресурсів для виробництва цього продукту;
- г) експортує більше цього продукту, ніж її конкуренти;
- д) усі відповіді неправильні.
12. До чинників, які сприяли швидкому зростанню торгівлі в останнє десятиліття не належить:
- а) удосконалення видів транспорту, що різко знизило високі витрати на транспортування товарів, що стримувало торгівлю між віддаленими регіонами;
- б) вдосконалення засобів зв'язку, що забезпечує практично миттєвий зв'язок між торговими партнерами в усьому світі;
- в) участь практично усіх країн світу тією чи іншою мірою у міжнародній торгівлі;
- г) значне зниження митних зборів і скасування інших торговельних обмежень, зокрема унаслідок успішного завершення Уругвайського раунду в межах ГАТТ;
- д) посилення державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.
13. Яке твердження з позиції теорії Гекшера-Оліна неправильне:
- а) країни експортуватимуть ті товари, виробництво яких потребує значних витрат відносно надлишкових факторів;
- б) країни імпортуватимуть товари, у виробництві яких довелось би широко використовувати відносно дефіцитні фактори;
- в) якщо відношення між кількістю даного фактора та іншими факторами в країні вище, ніж у інших країнах, то цей фактор є відносно надлишковим для даної країни;
- г) ціна надлишкового фактора у країні буде нижчою порівняно з іншими країнами;
- д) відносна ціна продукту, у виробництві якого використовують дешевший фактор виробництва більшою мірою, ніж інші фактори, буде вищою, ніж деінде.
14. Що не є визначником національного ромба в концепції міжнародної спеціалізації країни Майкла Портера:
- а) кількість та якість певних факторів виробництва;
- б) умови внутрішнього попиту, його кількісні та якісні параметри;
- в) наявність у національній економіці високорозвинутих близьких сумісних галузей, що забезпечують експортоорієнтовані виробництва сировиною, матеріалами, півфабрикатами, інформацією тощо;
- г) правильне співвідношення державного і приватного секторів у національній економіці;
- д) стратегія і структура фірм, рівень і характер конкуренції на внутрішньому ринку.
15. Хто з основних економічних суб'єктів країни виграє від запровадження ввізного мита на певний

- продукт:
- вітчизняні виробники цього продукту;
  - споживачі;
  - держава;
  - правильні відповіді а) і б);
  - правильні відповіді а) і в).
16. Що не є втратою споживачів від запровадження ввізного мита на певний продукт:
- зменшення обсягів закупівель продукту;
  - оплата розвитку неефективних вітчизняних виробництв;
  - сплата мита;
  - оплата приросту прибутку вітчизняних фірм;
  - оплата витрат вітчизняних фірм на виробництво додаткової кількості цього продукту.
17. Що є втратою від запровадження мита для суспільства в цілому:
- сплата мита;
  - оплата розвитку неефективних вітчизняних виробництв;
  - зменшення обсягів закупівель продукту;
  - правильна відповідь а) і б);
  - правильна відповідь а) і в).
18. Від запровадження вивізного мита на певний продукт несуть втрати такі економічні суб'єкти країни:
- держава;
  - вітчизняні виробники в цілому;
  - споживачі;
  - правильні відповіді б) і в);
  - правильні відповіді а) і в).
19. Яке твердження не впливає із моделі торгівлі двох країн, що виробляють однаковий продукт:
- унаслідок міжнародної торгівлі виробники у країні-експортері виграють;
  - споживачі в країні-експортері програють;
  - виробники в країні-імпортері програють;
  - споживачі в країні-імпортері виграють;
  - загалом зовнішня торгівля забезпечує приріст добробуту в країні-імпортері, але знижує добробут в країні-експортері.
20. Яке твердження неправильне:
- основні домовленості, досягнуті в межах ГАТТ, знищують мито по всьому світові, лібералізують правила, що регулюють обмін послугами, створюють нові механізми захисту інтелектуальної власності, скасовують квоти на готовий одяг, текстиль і т.д.;
  - дедалі важливішу роль у міжнародній торгівлі відіграють „азійські тигри”;
  - рівень заборгованості країни вважають дуже високим, якщо він більший за її річний ВВП;
  - рівновага у світовій торгівлі у моделі двох країн досягається в точці, в якій крива торговельних можливостей однієї країни перетинається з кривою торговельних можливостей іншої країни;
  - теорему Рибчинського підтверджує так звана „голландська хвороба”.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

- Безмежність потреб і обмеженість ресурсів.
- Ефективність використання ресурсів.
- Національна економіка та економічна система.
- Предмет та функції макроекономіки.
- Історія розвитку макроекономіки.
- Методологія макроекономіки та її філософія.
- Модель кругопотоку.

8. Показники обсягу національного виробництва (номінальний та реальний ВВП, природний ВВП)
9. Методологія обчислення ВВП.
10. Методи обчислення ВВП.
11. Методологія обчислення ВНП, ЧВП, НД.
12. Показники рівня зайнятості (рівень безробіття, рівень зайнятості, коефіцієнт участі у робочій силі).
13. Показники рівня цін (Індекс Леспейреса, Пааше і Фішера)
14. ІСЦ і дефлятор ВВП, їх відмінності.
15. Показники розподілу доходів та рівня життя.
16. Фактори виробництва національного доходу. Виробнича функція.
17. Чинники, що визначають величину національного доходу.
18. Виробнича функція Коба-Дугласа.
19. Номінальний і реальний використовуваний дохід.
20. Диференціація доходів (коефіцієнт Джинні, децильний коефіцієнт, крива Лоренца).
21. Суть функціонального розподілу національного доходу
22. Функції споживання і заощадження, гранична схильність до споживання та заощадження.
23. Чинники споживання і заощадження, не пов'язані з поточним доходом.
24. Вибір заощадником активу. Види заощаджень.
25. Кейнсіанська функція споживання.
26. Міжчасовий вибір споживача.
27. Гіпотеза життєвого циклу Франко Модільяні.
28. Гіпотеза постійного доходу Мілтона Фрідмана.
29. Суть та аналіз інвестицій.
30. Валові і чисті інвестиції.
31. Неокласична модель інвестицій та q Тобіна.
32. Чиста поточна вартість (NPV) і внутрішній рівень віддачі (IRR).
33. Нестабільність інвестицій.
34. Сутність, фактори та типи економічного зростання.
35. Неокласична модель економічного зростання: нагромадження капіталу.
36. Неокласична модель економічного зростання: нагромадження капіталу та науково-технічний прогрес.
37. Проблеми економічного зростання у різних групах країн та в Україні.
38. Підходи до визначення рівноважного ВВП (підхід «видатки – обсяг виробництва»).
39. Підхід «витікання – ін'єкції» до визначення рівноважного ВВП.
40. Мультиплікатор видатків.
41. Вплив зовнішньої торгівлі та державного сектора на рівноважний ВВП.
42. Економічна рівновага у довгостроковому періоді.
43. Інфляційний та рецесійний розрив.
44. Парадокс заощадження.
45. Сукупний попит і його складові. Крива сукупного попиту.
46. Чинники переміщення кривої сукупного попиту.

47. Сукупна пропозиція.
48. Крива довгострокової сукупної пропозиції та її переміщення.
49. Крива короткострокової сукупної пропозиції.
50. Теорії короткострокової сукупної пропозиції.
51. Рівновага сукупних попиту та пропозиції.
52. Застосування моделі AS – AD.
53. Модель IS – LM для закритої економіки.
54. Товарний ринок і крива IS.
55. Ринок грошей і крива LM.
56. Складові моделі IS – LM.
57. Суть і фази ділового циклу.
58. Причини економічних коливань.
59. Теорія реального ділового циклу.
60. Втрати від безробіття та його причини.
61. Суть і види інфляції.
62. Соціально-економічні наслідки інфляції.
63. Причини інфляції попиту та пропозиції.
64. Крива Філіпса.
65. Методи боротьби з інфляцією
66. Нуліфікація та індексація, грошове правило Фрідмана.
67. Політика доходів та її ефективність, дезінфляція.
68. Антиінфляційна стратегія.
69. Інфляція у країнах з перехідною економікою та в Україні.
70. Суть та функції грошей.
71. Грошова системи та її типи.
72. Процентна ставка та її види.
73. Попит на гроші. Функція попиту на гроші.
74. Пропозиція на грошовому ринку. Рівновага на грошовому ринку.
75. Інструменти та завдання монетарної політики.
76. Передавальний механізм монетарної політики.
77. Державний бюджет та його доходи.
78. Державні видатки.
79. Суть фіскальної політики.
80. Дискреційна фіскальна політика.
81. Недискреційна фіскальна політика. Ефект витіснення.
82. Проблеми поєднання фіскальних і монетарних інструментів.
83. Суть і види державного боргу і дефіциту бюджету.
84. Структурний та циклічний дефіцити бюджету.
85. Вплив дефіциту бюджету і державного боргу на національну економіку.
86. Висновки основного потоку макроекономіки.
87. Дискусійні проблеми макроекономічної теорії.
88. Ефективність активної та пасивної макроекономічної політики.
89. Дискреційна політика та політика правил.
90. Правила проведення монетарної і фіскальної політики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Базова

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина і П. І. Островерха. Львів: Априорі, 2020. 648 с.
2. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 672 с.
3. Економічна теорія: політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. 9-те вид., перероблене і доповнене. Київ: Знання, 2014. 710 с. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_ekonomichna_2014.pdf
4. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 298 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2737/3/2668_IR.pdf
6. Мацелюх Н.П. Економічні теорії в системі наукових економічних знань: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, П.В. Круш, В.В. Мартиненко, М.М. Теліщук та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 226 с.
7. Основи економічної теорії: навчальний посібник / за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. Київ: Каравела, 2016. 448 с.

Допоміжна

1. Бричка Б. Б. Валютний канал трансмісійного механізму грошово-кредитної політики. *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія Економічна*. 2019. № 57. С. 200-208.
2. Бричка Б.Б. Монетарний режим таргетування інфляції та його ефективність. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 42. С. 175-181. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/42_2019/34.pdf – 0,66 д.а.
3. Бричка Б.Б. Передавальний механізм грошово-кредитної. *Сучасні міжнародні економічні відносини: становлення та особливості розвитку*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 17 серпня 2019 року. Одеса: ЦЕДР, 2019. С. 90-93.
4. Бричка Б.Б. Перспективи запровадження таргетування номінального ВВП. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2019. Вип. 42. С. 3-13.
5. Волоснікова Н.М. Системні чинники грошово-кредитної політики ата їх вплив на мікро- та макроекономічні процеси в Україні. *Вісник НТУ «Харківський Політехнічний Інститут»*. 2018. № 20(1296). С. 87-90.
6. Галушко Ю. П. Сучасні підходи до визначення сутності інструментів монетарного впливу. *Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів* : матеріали XIV Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів та аспірантів, м. Черкаси, 22–24 квітня 2015. Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2015. С. 26-29.
7. Гребеник Н. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної (монетарної) політики в Україні. Стаття перша. Становлення монетарної політики в незалежній Україні. *Вісник Національного банку України*. 2007. №5. С. 12-19.
8. Панчишин С. М., Грабинська І.В. Про політичну економію та аналітичну економіку як галузі економічного знання. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 289-295. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2018_2_39
7. Шаповаленко Н. Модель BVAR для прогнозування інфляції та ВВП України. *Вісник Національного банку України*. 2021. №251, 14-36. <https://doi.org/10.26531/vnbu2021.251.02>

8. Шпак С. Детермінанти процентної ставки корпоративного кредиту. *Вісник Національного банку України*. 2021. №251, С. 4-13. <https://doi.org/10.26531/vnbu2021.251.01>
9. Штулер І., Овечкіна О., Лаухіна Л. Методологічні засади розробки теоретичних моделей економічної реальності в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. №4(250), С. 18-27.

9. Інформаційні ресурси

- Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk> 18
- Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України: вебсайт. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
- Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
- Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: веб-сайт. URL: www.nbuv.gov.ua

Навчально-методичне видання

Гримак Олег Ярославович,
Бричка Богдан Богданович

МАКРОЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи студентів із дисципліни «Макроекономіка» для студентів напрямів підготовки 075 «Маркетинг», 051 «Економіка», 073 «Менеджмент».

Підписано до друку

Друк офсетний

Зам. №

Формат 60x84 1/16

Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 1.6

Наклад 100.

Надруковано на різнографі